

UIT DOODSGEVAREN GERED IS

EEN VERHAAL UIT DEN
FRANSCHEN TIJD.

door H. Alkema.

MUKERK. G. F. CALLENBACH.

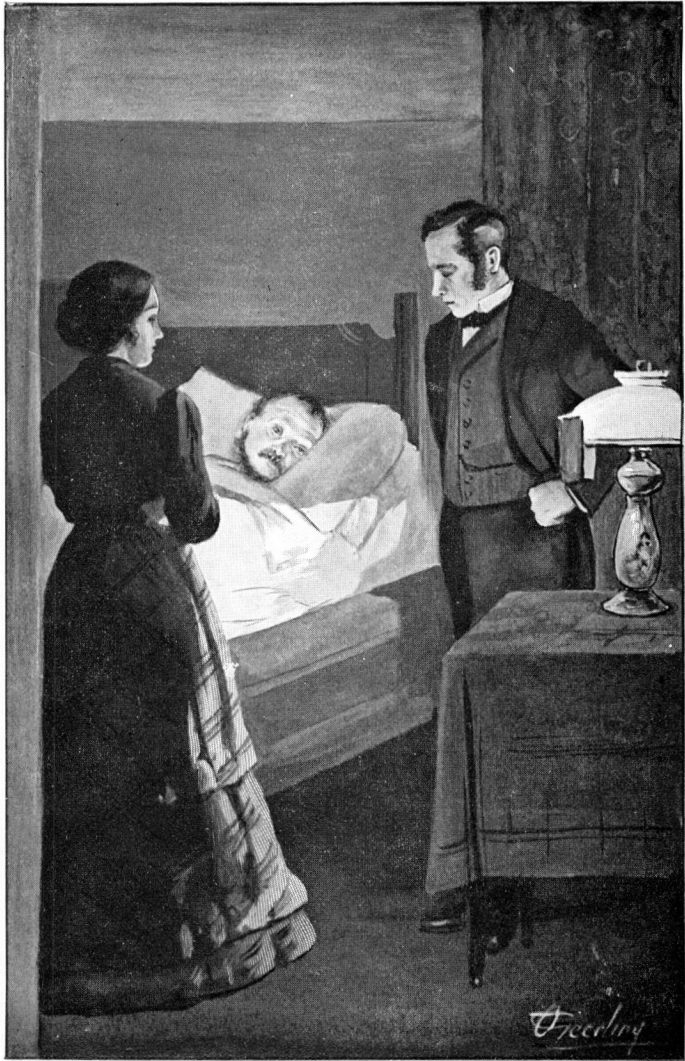
UIT DOODSGEVAREN GERED

Een verhaal uit den Franschen tijd

DOOR

H. ALKEMA

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

I.

EEN ZEER GROOT VERSCHIL.

In den tijd, toen ons land een deel van Frankrijk was, woonde, een paar uren ten Zuid-Oosten van de stad Sneek, een huisgezin, bestaande uit een man, een vrouw en een knaap van ongeveer vijftien jaren.

Het huis, waarin dit gezin woonde, stond onder 't gebied van 't dorp Langweer, en niet ver van een dier uitgestrekte meren, die in den zomer door den vreemdeling tot de aantrekkelijkheden van Friesland worden gerekend. In vroegere eeuwen besloegen deze meren meer ruimte dan thans. Ten minste die, welke ten Noord-Oosten en ten Oosten van de stad Sneek gelegen zijn. Naar 't Zuiden bestonden ze echter reeds sedert onheuglijke tijden voor 't grootste gedeelte uit een aaneenschakeling van breede en smalle strooken water, hier diep, dáár ternauwernood de planten van den bodem bedekkend, en door meer of minder breede wateren of watertjes verbonden.

Het huis, waarin Walter Unia (want zoo heette de man, van wien ik zoeven reeds sprak) met zijn gezin woonde, stond dicht bij een van deze verbindingsarmen, ongeveer een kwartier gaans van de kom van 't dorp. De woning was niet groot. Ze kon echter als een voorbeeld van een boerenhuizinge uit dien tijd dienen. Ze bestond uit een laag voorhuis met schuin aflopend dak. In dit voorhuis waren, behalve de voordeur, nog twee uitgangen. De eene gaf toegang tot een groote, vierkante woonkamer, met lage

zoldering, die naast het voorhuis lag, de andere tot een vertrekje, dat zich daarachter uitstreckte. In dit achterhuis kwam een gang uit, die langs de achterzijde van de kamer loopende, naar een vrij ruime schuur of bergplaats leidde.

Wie, zelfs midden op den dag, in die schuur kwam, mocht eerst wel een poosje met de hand boven de oogen blijven staan turen, om wat te wennen aan 't flauwe schemerlicht. Daarna was 't allereerste, wat hem in 't oog viel, zeker wel een tweetal flinke stallen, die in den winter ruimte boden aan vier koeien, maar des zomers bezet waren door een aantal van die platte manden, waarin de visschers van alle eeuwen, sedert 't korfvlechten uitgevonden is, gewoon zijn geweest hun vangst naar andere plaatsen te vervoeren of te verzenden. Behalve de vorm van deze manden verried de vischlucht, die niet alleen in de schuur, maar ook op 't erf den bezoeker tegen kwam, genoegzaam, welk bedrijf de bewoner, naast dat van melkboer, uitoefende. En het groot aantal fuiken, dat hier en daar aan taaie stokken op 't erf was opgehangen, bewezen klaar, dat Walter hoofdzakelijk door de vischvangst zijn bestaan vond. Van ouder tot ouder hadden Walter's voorvaderen op de kleine hoeve gewoond, en er in den regel hun dagelijksch brood gevonden. En allen hadden zich achtereenvolgens met de boerderij en de visscherij bezig gehouden: met de boerderij, om in den winter iets te doen en te verdienen, met de visscherij, om den kost voor zich en de hunnen te winnen.

Walter Unia en zijn vrouw leken in niets op elkaar. Zoo ruw en woest hij was, zoo zachtzinnig en meegaand was zij. In den gewonen omgang werd zij Geerte genoemd. Reeds van haar jeugd af aan had ze lust gevoeld om den Heere te dienen, en een zware weg had h  ar, m  er dan de meeste van Gods kinderen, geleerd haar troost gedurig bij den troon der genade te zoeken en haar nooden aan den Heere alleen te klagen.

Unia was, zooals ik reeds opmerkte, een ruwe, goddelooze man. Er was geen vreeze Gods voor zijn oogen. In

't dorp, ja in den heelen omtrek van de zuidermeren, noemden velen hem niet anders dan met zijn bijnaam: den duivel. Dat was natuurlijk te sterk uitgedrukt, want een mensch wordt nooit een duivel gelijk. En als 't er op aan komt, dan zijn ruwheid, drinken en vloeken ook niet de allereerste zonden, waarin de duivel een hoofdrol speelt. Veeleer zou een leugenaar en achterklapper den naam van den Vorst der Duisternis kunnen dragen. Maar de ruwe makkers van Walter Unia schepten er behagen in hem bij dien naam te noemen, en hij zelf werd daar luchtig door gestemd, voor zoover 't hem niet totaal onverschillig liet.

De eenige zoon van Walter en Geerte, Gerlof, had 't mee-gaand en zachtzinnig karakter van de moeder. En naar 't scheen had de Geest des Heeren dit karakter, ook bij den zoon, reeds geheiligd; ook in Gerlof werkte ongetwijfeld het zaad der wedergeboorte om vruchten voort te brengen.

Hij was de steun van zijn vader in het werk, en een troost van zijn moeder in het lijden van verdrukkingen en van de dagelijksche kwellingen, die haar man haar bereidde.

II.

EEN SCHIJNBEKEERING.

Zeventien jaren voor het tijdstip, waarop de gebeurtenissen, in dit verhaal medegedeeld, begonnen, hadden Walter en Geerte elkander voor 't eerst leeren kennen. Dat was geschied te Joure, in de woning van Wiebe Salverda, Geerte's oom. Oom Wiebe was toen een oprechte, vrome man. In zijn jongelingsjaren had hij echter een zeer loszinnig leven geleid en de wereld naar hartelust gediend. Zijn ouders hadden veel last van hem gehad en hem gedurig vermaand zijn booze wegen te verlaten en den

Heere te zoeken. Maar 't was, althans naar 't scheen, vergeefs geweest. Hij bleef zich in de herbergen 't beste thuis gevoelen. Wanneer hij daar te midden van zijn kameraden de eerste viool speelde, scheen hij zich eerst recht op zijn gemak te gevoelen. Sterken drank raakte hij echter nooit aan. Niet omdat hij er zonde in zag dien te gebruiken. O neen, in 't geheel niet. Maar omdat zijn lijfspreuk luidde: „'t Is een knap kerel, die me van de zolen licht,” en hij zich daar stipt naar wenschte te gedragen. Des Zondags ging hij steeds eenmaal naar de kerk. Dat was zoo de gewoonte van alle menschen. En dat werd juist een middel tot Wiebe's bekeering.

Op zekeren Zondagvoormiddag namelijk preekte er te Joure, waar ook oom Wiebe's ouders woonden, een dominee uit een andere plaats. Zijn tekst was genomen uit het Evangelie van Markus, en luidde: „En hetgeen ik u zeg, dat zeg ik allen: waakt!” Met levendige kleuren schilderde deze predikant de boosheid en verdorvenheid van 't menschelijk hart en noemde daarbij de zonden, waaraan oom Wiebe zich voortdurend schuldig maakte. Vloeken, dobbelen, vechten, schelden, zoo ongeveer sprak hij, 't zijn vreeselijke openbaringen van gruwelijke zonden, die in menig hart heerschappij voeren. En waar zij regeeren, daar heerscht de Geest van Christus niet. Daar wordt niet gedacht aan God en Zijn wet, maar daar worden de geboden des Heeren elken dag met voeten getreden. Op 't houden van Zijn geboden geeft de Heere, uit genade, een heerlijk loon, maar het vergeten en schenden van Zijn wet straft Hij zwaar. Vreeselijk zal het zijn te vallen in de handen van een levend God!

't Was oom Wiebe of de leeraar tot hem alleen sprak. Zulk een taal had hij nog nooit gehoord. En toen het tweede gedeelte van den tekst behandeld werd, en de leeraar allen vermaande om acht te geven op zich zelf en op des Heeren getuigenissen, opdat Christus hen niet, wanneer Hij kwam, zou vinden vechtende en drinkende, dobbelende en lasterende, toen kon Wiebe Salverda 't

niet langer uithouden. Tranen stroomden hem langs de wangen. 't Was hem als hoorde hij op datzelfde oogenblik de bazuin reeds schallen, om ook hem voor 't gericht te dagen. Te laat, te laat! zoo klonk het in zijn ooren en zijn hart.

Maar neen, nog was het niet te laat. De Christus zat daar nog niet als Rechter op de wolken, hij stond nog met geopende armen, en Hij riep: „Hetgeen ik u zeg, dat zeg ik allen: waakt! Komt allen tot mij, die vermoeid en belast zijt, en ik zal u rust geven!”

Aan 't einde van de preek vatte oom Wiebe het vaste voornemen op, om den Heere te zoeken en om te waken, en nog was de kerk niet uit, of uit zijn hart klom reeds de bede omhoog: „o God! wees mij, zondaar, genadig!”

Van dat oogenblik af was oom Wiebe, door 's Heeren Geest, veranderd. Hij vond zijn lust niet meer bij zangen kaartspel, maar hij gevoelde behoefte om met 's Heeren volk te vergaderen. O! dat was een heerlijke tijd. Hij zocht de gezelschappen der vromen, en leerde hoe de weg der zaligheid moest betreden worden.

Geerte's ouders woonden te Joure. Toen Geerte zestien of zeventien jaren oud was, ging ze reeds mee om naar de gesprekken van de vromen op deze gezelschappen te luisteren. Haar oom Wiebe was toen reeds een „bevestigd christen.”

Op zekeren avond, toen er weer zulk een gezelschap vergaderde bij oom Wiebe aan huis, zag Geerte Walter voor 't eerst. Oom Wiebe handelde onder meer in aalshuiden en daardoor had hij sedert lang Walter Unia gekend. Walter stond bekend als een loszinnig jongeling. Men vertelde zelfs, dat hij soms te veel drank gebruikte. Oom Wiebe had meer dan eens met hem over zijn eeuwige belangen gesproken, en hem dan ook wel eens uitgenoodigd om het gezelschap te bezoeken. En op een avond kwam Walter. Hij luisterde met aandacht, zoodat oom Wiebe zich niet weinig verheugde, vooral toen Walter zich voortaan geregeld bij de vromen voegde en hun vermaning met

een berouwwol hart scheen aan te hooren. Als er te Joure een goede dominee preekte, ging hij trouw ter kerk, en zoo langzamerhand begonnen de geloovigen hem in hun kring op te nemen en als een der hunnen te beschouwen. Oom Wiebe zei meer dan eens, dat hij goede hope koesterde voor Walter, en toen hij hoorde, dat Walter Geerte ten huwelijk gevraagd had, ried hij Geerte: „Je moet hem nemen. Hij schijnt op den goeden weg te willen gaan en je kunt hem tot een rijken zegen wezen.”

Dat was koren op Geerte's molen, want ze hield veel van den flinken jongeling en wilde hem wel graag tot man hebben. Toch was ze nog wel eens bevreesd. „Ja, oom,” zei ze soms, „maar Walter is nog zoo wereldsch in zijn uitdrukkingen, en ik hoor, dat hij ook nog wel eens een keer naar de herberg gaat. Zou 't op den duur wel goed komen?” Haar oom scheen op deze tegenwerping niet veel acht te slaan. „Als de Heere 't goede werk in hem begonnen heeft, Geerte,” zei hij, „dan zal Hij 't ook wel voleinden.”

In 't eerste jaar van hun trouwen ging 't werkelijk goed. Walter en Geerte leefden gelukkig samen en Walter scheen zijn slechte gewoonten en openbare zonden voorgoed te willen nalaten. Helaas, 't was slechts schijn! Op zekeren avond — ze waren toen ongeveer een jaar getrouwd geweest — kwam Walter heel dronken thuis, en langzamerhand geraakte hij weer geheel van 't goede spoor. Oom Wiebe hoorde er van. Hij vermaande hem heel streng, ja dreigde hem met 't eeuwig verderf, als hij den verkeerden weg opnieuw insloeg. Hij meende, dat Walter op dezelfde wijze moest behandeld worden als hij zelf onder Gods leiding behandeld was. Hij herhaalde in 't kort de predikatie, die hem tot bekeering geleid had. Maar dat hielp bij Walter Unia geen zier. Integendeel: de jonge man werd er onverschillig door. Op een keer was hij wéér beschonken geweest. Oom Wiebe dreigde wéér met dood en hel. En toen kwam het tot een uitbarsting. Walter sprong overeind en wees hem met driftig gebaar de deur.

Oom Wiebe bleef kalm: hij trachtte den toorn te sussen, maar er was niets aan te doen. Als een razende liep Walter op hem toe en zou hem buiten de deur gezet hebben, als hij niet snel gevlucht was. Na dien dag was oom Wiebe nooit weer bij Walter en Geerte over den drempel geweest en had de jonge man in zijn zonden voortgeleefd, alsof er geen God in den hemel en op de aarde was.

III.

DE VLUCHTELING.

't Was op een avond, vroeg in 't voorjaar van 1811. Geerte en Gerlof zaten tegenover elkaar bij de tafel. Beiden zaten te breien, Geerte aan haar kous, Gerlof aan een fuik.

„Vader komt laat thuis,” zei Gerlof, na een lange poos stilte. „Hij is naar den Uitgang gevaren, en had vanmiddag, voor 't donker werd, wel terug kunnen zijn.”

De Uitgang was een inham van 't meer, dat zich ten Oosten van Walter's woning uitstrekte. Er mondde een provinciale vaart in uit.

Geerte breide voort, zonder iets te zeggen.

„Vader was vanmiddag brommig,” zei Gerlof. „Ik geloof dat de visch goedkooper geworden is. De sergeant te Sneek betaalde althans minder dan verleden week.”

„Wie was 't?” vroeg Geerte kort, maar niet onvriendelijk.

„Sergeant Armandier, een aardige kerel, maar hij mag ons niet recht lijden,” antwoordde Gerlof. „En als vader . . .”

Geerte was ineens opgehouden met breien en bleef onbeweeglijk recht zitten. „Stil,” zei ze, „daar komt volk op 't erf. Heb je de voordeur op 't slot gedaan?”

Gerlof luisterde thans ook. Hij knikte slechts toestemmend, want 't antwoord stakte hem in de keel vast.

Een poos bleef 't doodstil. Alleen 't tikken van de oude hangklok werd vernomen.

„'k Meende toch stellig, dat er iemand aankwam. De ketting van 't hek rammelde,” zei Geerte. Ze legde de kous op een hoek van de tafel, en liep snel een paar schreden naar de kamerdeur.

„Blijf maar, moeder,” zei Gerlof. „Ik zal wel gaan zien.” Hij stond op en liep ook naar de deur van de kamer.

„Neen,” zei Geerte. Zij was plotseling kalm geworden. „Jij blijft hier.” Gebiedend schoof ze hem op zij, en liep naar de voordeur. Gerlof ging nu naar 't venster, waarvoor hij zat te breien. Hij legde zijn oor tegen een van de kleine ruiten. Maar wat schrok hij daar opeens. Juist naast de plaats, waar hij tegen 't glas raakte, werd buiten op 't blind getikt.

Dat tikken had Geerte blijkbaar ook gehoord. Althans haar stem klonk dadelijk vast en luid uit de gang: „Wie is daar?”

Weer was 't even stil. Toen antwoordde een zachte stem voor de deur: „Och vrouw, laat me asjebliedt even in, laat me even rusten. Ik ben een arm, verlaten man.” Men kon hooren, dat hij, die daar buiten stond, niet tot den geringen stand behoorde. De klank van zijn stem en de uitspraak van de woorden waren helder en zuiver, ja zelfs voornaam.

Daar liet Geerte zich echter niet door van de wijs brengen. „Jawel,” zei ze, „dat kan wel waar wezen, maar wie ben je, en waar kom je vandaan?”

„Ik kom uit Joure,” antwoordde de vreemdeling, zoo zacht, dat Geerte moeite had, om hem te verstaan. „Och, laat me er asjebliedt maar eerst in, dan zal ik je meer vertellen!” De man scheen erg koud, want zijn stem beefde zoo, dat het net was, alsof hij de woorden er moest uitstooten, en Geerte's medelijdend hart kon den drang niet langer weerstaan: ze deed de deur van 't nachtslot en schoof de grendels terug. Daarna trok ze onder- en bovendeur tegelijk open. Nauwelijks had ze dat gedaan, of er stond een lange, bleeke man naast haar in 't voorhuis. Hij had een oud soldatenpakje aan, dat hem veel te klein

was, zoodat de dunne kuiten en de magere armen uit pijpen en mouwen te voorschijn kwamen. Een zwarte baard hing ordeloos op zijn borst neer, terwijl zijn gelaat vol moddervlekken en schrammen zat, en zijn kleeren wel door 't slijk schenen te zijn gehaald.

Geerte schrikte eerst wel een weinig, toen die lange, bleeke, bemodderde gestalte daar zoo plotseling naast haar stond. Maar ook slechts één oogenblik — toen had ze de deur reeds weer achter hem gesloten, en zei vriendelijk: „Kom binnen, kom binnen, man. Je zult wel koud wezen.”

„Ja, inderdaad,” antwoordde de vreemdeling, „ik ben koud.”

Gerlof had intusschen, toen hij hoorde, dat zijn moeder den vreemden man had ingelaten, de kamerdeur open gezet, om licht te geven.

„Gerlof,” zei Geerte, „leg gauw een paar turven op den haard. De man is koud en . . . regent 't?” vroeg ze hem opeens. „Ik meende toch, dat ik zoo pas de maan zag.”

„Ja,” zei de man, met een korte, beleefde buiging, „dat lijkt wel zoo. Ik ben genoodzaakt geweest een eind door 't meer te waden.” Onder 't uitspreken van deze woorden hinkte hij naar den haard en ging op den stoel zitten, dien Gerlof daar voor hem had neergezet.

Geerte was weer bij de tafel gaan zitten, en had haar breikous opgenomen. „Hebt ge uw voet bezeerd?” vroeg ze op deelnemenden toon. „Maar goede man,” ging ze snel verder, „'t water druipt je uit je korte broek!”

„Ge hebt gelijk,” zei de vreemdeling, vrij deftig. „Ik had ook niet gedacht, dat 't zoo zou afgeloopen zijn. Maar, ziet u, ze zaten me op de hielen. En ik was er niet overgekomen, als er niet een boot aan den oever gelegen had. 'k Had juist den tijd om er in te springen, en met een van de stokken, die er in lagen, duwde ik het vaartuigje naar den overkant. Je moet weten,” ging hij zachter voort „ik ben een vluchteling. De Fransche politie zat mij op de hielen.”

Geerte zag hem vriendelijk en medelijdend aan. Die laatste

meded eeling kwam haar niet geheel onverwachts overvallen.

„Maar de boot had haar vaart verloren voor ze aan den wal was,” vervolgde de vreemdeling, die wat vrijer en daardoor wat lossler werd in zijn spreken, toen hij Geerte's belangstelling opmerkte. „En daar ik bevreesd was, dat ze zouden schieten, waagde ik een sprong en kwam op handen en voeten in 't water terecht. 't Gelukte me overeind te komen en naar den wal te waden. Ze schoten niet; 'k klauterde snel omhoog, en liep, op goed geluk af, 't land in, tot ik, in de verte, dit huisje gewaar werd. De Heere heeft me wel goedertieren geleid, dat ik tusschen al die wateren door, behouden, juist voor dit hek, aangekomen ben, bij menschen, die mij zoo gul en zoo bereidvaardig onderdak willen verleen. 't Was ook wel door een bijzondere bestiering van Zijn hand, dat er geen enkele boot meer aan de zijde van mijn vervolgers lag, en dat de visscher er juist uitgegaan en een heel eind verder aan 't werk was. Ik hoorde hem razen. 't Scheen een ruwe klant te zijn. Hij riep tegen de soldaten, die mij vervolgden, dat hij genoodzaakt was twee uren ver te loopen, om een brug te vinden.”

IV.

WIE DE VLUCHTELING WAS.

Geerte liet haar handen in den schoot rusten en zag Gerlof aan. Blijkbaar was bij beiden dezelfde gedachte opgekomen. Gerlof wilde iets zeggen, maar Geerte voorkwam hem.

„Aan welken kant zijt ge overgevaren?” vroeg ze.

„Van die zijde ben ik gekomen,” antwoordde de vreemdeling, naar 't Oosten wijzend.

„Ik was langs een vaart geloopt en vond de boot juist waar 't meer begint.”

Gerlof kreeg een kleur van ontroering, maar Geerte's gelaat helderde op.

„Ge kunt hier tot morgen vroeg blijven,” zei ze. „Ik heb hier een schuilplaats voor u. Misschien zullen de soldaten u hier ook niet dadelijk zoeken.”

„Dat weet ik nog niet,” antwoordde de vluchteling, „maar in ieder geval, ik kan hier nu niet vandaan, want mijn enkel begint me hoe langer hoe meer pijn te doen.

Ik verstuurde hem bij 't klauteren tegen den wal en sloeg er eerst zoo geen acht op. Maar 't wordt een lastig geval.”

„Arme man,” zei Geerte op echt medelijdenden toon, „ge zijt dan ook wél ongelukkig. Gerlof, leg nog een paar turven op den haard. Warm u eerst maar eens door en door,” zei ze, terwijl ze overeind ging, „en laat mij dien enkel eens zien; daar heb ik wel een middeltje voor.”

Zij ging naar het groote kabinet, dat tegen den wand, naast de deur stond, en haalde uit een van de laden een breede strook linnen te voorschijn. Daarna trok ze de kous van den verstuurden voet en begon de strook zoo stevig ze kon om den enkel te winden.

„Zijt ge uit de gevangenis gevlucht?” vroeg ze bedaard.

O! O! Ja, . . . ik ben uit de gevangenis te Heerenveen ontsnapt. Maar niet als gewoon misdadiger. Au! Je doet me pijn!”

„Dus”, zei Geerte, altijd kalm, „veronderstel ik, dat ge onschuldig gevangen zat.”

„Zeker,” antwoordde de vreemdeling. Maar opeens was 't, of hem een schok door de leden ging. Zijn oog was op Gerlof gevallen, die zijn breiwerk weer had opgenomen. „Is je man visscher?” vroeg hij snel.

„Ja”, zei Geerte. „Me dunkt, dat is uw dagelijksch bedrijf niet.”

„Ja en neen”, antwoordde de vluchteling. „Maar vertel me eens, is 't ook mogelijk, dat je man straks thuis komt? Au, au! Zou hij me ook verraden?”

„Geen nood”, zei ze. „Vooreerst ten minste komt hij niet

thuis. En als hij mocht komen zullen we je wel tijdig genoeg verbergen. We kunnen niet meer dan uw zaak aan den Heere overgeven en ons best doen."

"Dus je denkt, dat je man me niet zou willen voort-helpen?"

Geerte trok hem de kous weer aan, en zei, terwijl ze opstond: „Hij zal je zeker niet voorthelpen. Doch ge moet maar op God vertrouwen, dominee. Hij zal niet beschamen die op Hem wachten. Op dit oogenblik kun je niet ver-trekken. Morgen, als mijn man weg is, zullen we zien. Waar moet ge heen, ik bedoel: wat is 't eerste doel van je reis?"

„Dominee!?!... Dominee?" vroeg de vluchteling verbaasd. „Hoe weet je,.... wie heeft je gezegd....?"

„Ik vermoed, dat u dominee Wiselius van Heerenveen is. We hebben voor een paar weken van uw rechtzaak gelezen in de krant. Dus u is dominee Wiselius wel?"

„Ja," antwoordde de vluchteling met een zucht, „ik ben dominee Wiselius, vervolgd om Christus' wille en om het Woord der waarheid."

Gerlof zag nu den bleeken man in zijn korten broek met heel andere oogen aan, dan zoo pas. Hij herinnerde zich wel, dat er iets over dominee Wiselius in de Moniteur gestaan had, die ze met een stuk of vier burens lazen.

„Ik dacht, dat de Franschen 't Woord des Heeren vrij lieten", zei Geerte, terwijl ze weer op haar stoel ging zitten.

„'t Mocht wat", antwoordde dominee Wiselius, „'t mocht wat. Niemand mag tegenwoordig de waarheid zeggen. En hoe zou dan een bedienaar van 't Woord der Waarheid vrijuit kunnen spreken! Neen, de verklikkers liggen steeds op de loer, zelfs in de kerkgebouwen tijdens den dienst des Woords. Een maand ongeveer is 't geleden, toen ik preekte over de lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat en toch zulk een uitnemend, eeuwig gewicht der heerlijkheid werkt. Deze leerrede wekte den argwaan van de verklikkers. Ze klaagden me aan en ik werd gevangen genomen. Ik kon

eerst onmogelijk beseffen, wat de reden daarvan mocht wezen, maar in de instructie werd ik gewaar, dat ik, naar de meening van de heeren, de gemeente had opgezet tegen de regeering van Napoleon. Ik had gezegd, dat de verdrukking gauw zou voorbijgaan. Weldra zouden er betere tijden aanbreken, wellicht zeer spoedig. 't Hielp niet, of ik die uitdrukkingen al trachtte te verklaren in den zin, waarin ik ze bedoeld, en mijn gemeente ze begrepen had. 't Hielp niet, dat op mijn verzoek een paar leden der gemeente voor den rechter verschenen, en getuigden, dat ze gedurende de bedoelde predikatie volstrekt niet aan de Fransche heerschappij gedacht hadden, maar alleen vertroost waren geworden met de hoop op verlossing van 't geweld van zonde en dood. Van zonde, dood en eeuwigheid begrijpen de Franschen niets. Ze kennen geen grooter ellende dan 't verduren van Napoleon's toorn en geen grooter geluk dan hem naar de letter van zijn voorschriften te dienen. Dat er een toorn is, veel schrikkelijker dan dien van den Keizer, en een Wet, die veel krachtiger bindt dan zijn voorschriften, kunnen ze zich niet eens voorstellen."

Geerte en Gerlof hadden aandachtig zitten luisteren.

„Dominee”, zei Geerte, toen Wiselius even bleef zwijgen, „daar valt me in, dat de onderkleeren van mijn man u waarschijnlijk zouden passen, ten minste evengoed als dat soldatenpakje. Ge moest eens wat ondergoed van mijn man aantrekken. Ik vrees, dat ge, als ge langer in die natte kleeren loopt, van nacht ziek zult worden.”

Wiselius wilde zich eerst verzetten, maar hij liet zich toch spoedig overhalen, om 't te probeeren. In 't voorhuis verkleedde hij zich, en toen hij met droog ondergoed aan weer in de kamer kwam, voelde hij zich werkelijk verkwikt. 't Was te kort, maar 't zat toch tamelijk ruim om de leden.

„Bovenkleeren durf ik je niet te geven, dominee,” zei Geerte, „want mijn man mocht zich van avond nog willen verkleeden.” De predikant trok dus 't soldaten-

pakje maar weer aan, en hinkte opnieuw naar den haard.

„Een van mijn kennissen,” zei hij, „had vernomen, dat ik minstens een jaar vestingstraf zou krijgen. Hij wist tot mij door te dringen en deed mij een middel aan de hand om te ontsnappen. Een groote officiersmantel, dien ik onderweg in den steek gelaten heb, omdat hij me te lastig werd, en dit pak dienden me tot vermomming. 't Zou te veel tijd vorderen, om alles uitvoerig te vertellen.”

„Ja dominee,” zei Geerte, terwijl ze haar breiwerk op tafel lei, „ik wilde juist zeggen, dat ge nu niet langer hier moest blijven. Ik zal u een plaatsje wijzen in 't hooi, boven de koeien. Daar zult ge 't warm hebben. Als mijn man straks thuis komt, zal hij waarschijnlijk spoedig naar bed gaan, en ik weet, dat hij morgen in de vroege weer weg moet. Gerlof zou u dan in de boot over 't meer kunnen brengen. Maar wacht eens: ik weet niet of.... Neen, 't hindert niet: er is nog een boot.”

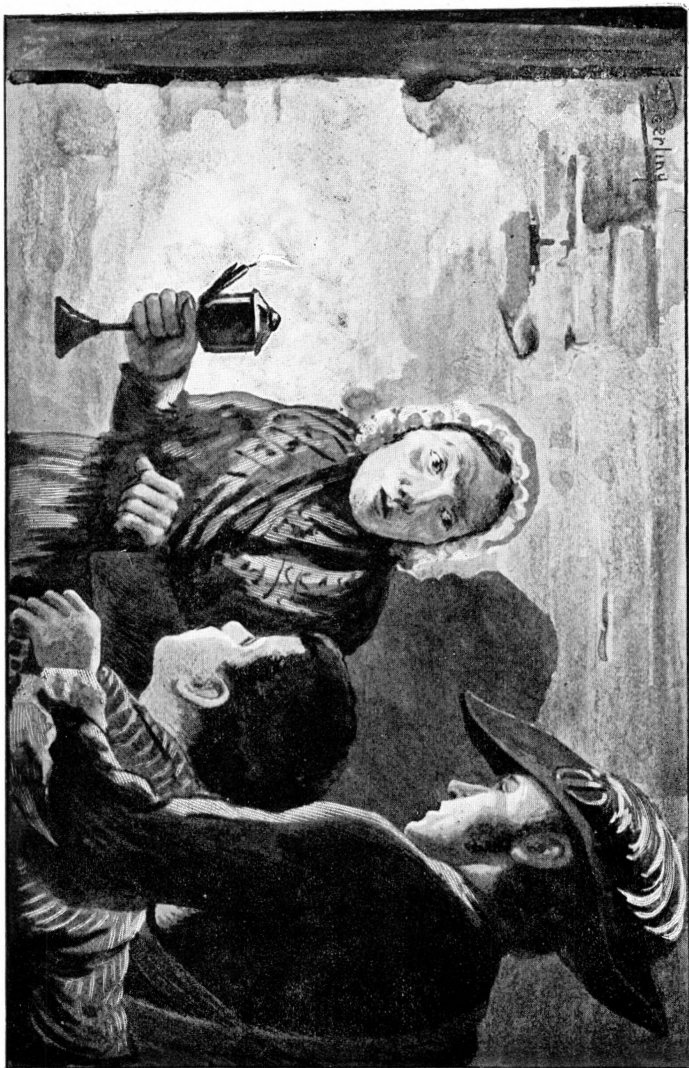
Geerte had, onder 't spreken, een klein tuitlampje uit de hoekkast achter haar gekregen, en dat aangestoken. Met 't licht in de hand ging ze door 't voorhuis naar de gang, die achter door 't huis liep, en, zooals men zich herinneren zal, toegang gaf naar 't schuurtje met den stal.

Dominee Wiselius hinkte haar, leunend op Gerlof's schouder, achterna.

V.

GEERTE BIDT EN ZUCHT.

De vluchteling kon niet op den zolder van den stal komen. Hij probeerde 't wel, maar de verstuurde voet wilde hem op de sporten van de ladder niet dragen. Er lag echter een groote hoop los hooi in een vak tusschen den

stal en den zijmuur van de schuur, en dáár achter, zoo, dat 't van uit de schuur niet te zien was, maakte Gerlof een leger van hooi voor dominee Wiselius gereed. Daarna gingen Geerte en hij weer naar 't woonvertrek terug.

Zoo zat de predikant dan in 't hooi. 't Was in de schuur niet erg koud, en er lag bovendien genoeg om hem heen, waarmee hij zich warmpjes toedekken kon: daar had Geerte wel voor gezorgd.

't Was geen wonder, dat hij niet slapen kon. De spanning, waarin hij tijdens de vlucht verkeerd had, en die een poosje was afgeleid door 't gesprek met Geerte en haar zoon, deed zich in lichaam en ziel opnieuw gevoelen. Zijn geest was te helder, en zijn gevoelig lichaam, aan een uitputting, als waaraan 't nu bloot stond, niet gewoon, te afgemat, om rust in den slaap te kunnen vinden. Althans in de eerste uren. Onwillekeurig luisterde hij naar de geluiden, die uit den stal tot hem doordrongen en deed hij zijn best om te hooren, of er buiten ook iets geschiedde.

Op 't erf scheen 't echter rustig te blijven.

Dominee Wiselius bevond zich in een gevaarlijken toestand, vooral gevaarlijk met 't oog op 'tgeen den volgenden dag moest gebeuren. Hij had echter tot nu toe zijn wegen, zij 't ook gebrekkig en ten deele, aan den Heere kunnen toevertrouwen. En was hij een trouw dienaar van zijn Heer, hij was ook een teeder kind Gods. Daar, in 't duister, boog hij zijn knieën, en hij bad. Door het dak van Unia's oude schuur steeg zijn gebed op tot den Vader van alle genade en barmhartigheid. En 't was hem, of zijn God luisterde, en of hij zich dicht bij den Heere bevond. Zóó legde hij zich rustig neer, en viel weldra in een lichten sluimer, waaruit hij nu en dan echter met een schok wakker werd. Dat kwam van de pijn in den gezwollen enkel.

Geerte had, nadat ze met Gerlof in de huiskamer was teruggekeerd, dadelijk 't natte ondergoed van den predikant weggebórgen. Toen had ze haar breikous ter hand genomen, terwijl Gerlof de houten pennen van de fuik weer had aangevat.

„Komaan, jongen,” zei Geerte na een kwartiertje, „’t is tijd voor je om naar bed te gaan. Om vier uur slaat ’t klokje van gehoorzaamheid, en ’t is nu bij tien.”

„Zal ’k niet opblijven tot vader komt, moeder?” vroeg Gerlof.

„’k Denk, dat je dan nog wel een paar uren zou kunnen wachten,” antwoordde Geerte. „Je vader is bij ’t volk geweest, dat dominee Wiselius moest vangen, dat begrijp je. En als er geen boot meer aan den overkant geweest is, dan kan ’t ten minste nog wel twee uren duren, eer hij thuis komt.”

„Zou de boot van Falkena niet aan den noordkant gelegen hebben?”

„Dat is mogelijk; vader zou met Falkena uitgaan. Maar ze heeft zeker niet dicht bij de plek gelegen waar de dominee overgevaren is; want dan hadden ze zeker den vluchteling in ’t maanlicht kunnen volgen, en waren ze reeds lang hier geweest. Ga jij nu maar naar bed, jongen. Ik zal opblijven en je vader binnen laten.”

„En, moeder,” zei Gerlof, opstaande, „als er iets bijzonders gebeurt, dan roept ge mij.”

„Ja, jongen, ga nu maar,” zei Geerte, want ze dacht dat ’t beter was voor Gerlof, dat hij sliep, als zijn vader thuis kwam.

„Maar als de vervolgers nu eens met vader meegaan?”

„Daar is niet veel kans op. Ons huis is te ver uit de koers. Ga maar naar bed, jongen! Je moeder weet wel, waar ze hulp moet zoeken.”

Vijf minuten later lag Gerlof onder de wol, en nog vijf minuten, toen sliep hij als een roos.

Geerte bleef alleen.

En toch was ze niet alleen. De Heere was bij haar.

Ze bad.

’t Was niet een geregeld gebed, in fraaie volzinnen, vol treffende uitdrukkingen. ’t Waren meest korte zinnestukjes en diepe zuchten. Ze kwamen uit ’t hart, waar de Heilige Geest bij Gods kinderen dien innerlijken drang tot gemeen-

schapsoefening met Hem, de Bron van 't leven, werkt.

En toen nam ze haar breikous weer, de goede sloof. Nu en dan stond ze op om een turfje bij 't doovende haardvuur te leggen, en het te poken, tot 't weer helder opvlamde.

't Werd tien uur. 't Werd elf uur. Met telkens harder slagen scheen de hangklok elf te tikken.

Hoorde ze daar niet iets op 't erf?

Een oogenblik luisterde ze met sterk gespannen aandacht. Toen stond ze snel op en liep naar de voordeur.

Ze had zich niet vergist. Er stond iemand buiten, want een hand draaide den ring en lichtte de deurklink op.

„Wie is daar?” vroeg Geerte. In haar stem trilde ontroering. Zou ze Gerlof toch maar roepen? Neen!

Hij had toch de deuren van stal en schuur wel gegrendeld?

't Bleef stil daar buiten.

„Ôch Heere, help mij!” zuchtte Geerte. Dat was niet uit zwakheid. Maar ze voelde zich toch wel verlaten. Stond ze niet, als een weduwe, alleen op aarde? Ja, was haar man niet misschien juist de oorzaak van haar gevoel van verlatenheid?

Maar haar moed flikkerde op, plotseling, als bij ingeving, en vaster dan zoeven, vroeg ze: „Wie is daar?”

„Doe open!” riep een heesche stem.

„Ben jij 't, Walter?”

„Hoor je niet?” riep dezelfde stem, en toen weer, met woededrang: „Doe open, zeg ik!”

't Volgende oogenblik verschoven er twee grendels en knarste er een slot. Bijna tegelijk vlogen onder- en bovendeur open, en drie forsche kerels stapten binnen.

Geerte was snel achteruit geweken. Ze stond nu bij de kamerdeur in 't voorhuis en zuchtte. 't Was een gebed.

„Leg vuur aan!” zei de eerste, die binnenkwam, barsch en heesch. Hij smeed tegelijk een zak op den vloer in de richting van den haard. De zak was nat en halfvol.

„Bak die visch, gauw wat!” riep dezelfde man, luid en gebiedend. 't Was Walter. Walter Unia was eenorsch gebouwde man, in de kracht van 't leven. Een zwarte

ringbaard en dito knevel bedekten 't benedenste gedeelte van zijn gezicht. Zijn kleeding bestond uit een pilow broek, waarvan de pijpen diep in twee groote laarzen wegscholen, en uit een zwaren pijjekker. Op 't hoofd droeg hij een zwarten vilthoed met breede randen en hoogen bol, een zoogenaamden brabantier.

De twee mannen, die hem vergezelden, hadden een even woest en onverschillig voorkomen als Walter, en ze gedroegen zich niet minder woest en onverschillig dan hij. Ze namen ieder een nieuwen stoel bij de bedschutting weg om op te zitten, hoewel ze heel goed wisten, dat Geerte zelf die stoelen zooveel mogelijk spaarde, en slierden met hun bemodderde laarzen over haar heldere vloermatten.

Geerte hield zich stil. Nadat ze met een zwavelstok bij den haard 't kleine lampje weer had aangestoken, liep ze snel naar 't achterhuis, zuchtend in stilte. Die zuchten waren gebeden voor de bekeering van haar man en om hulp voor haar zelf.

VI.

ZONDER GOD IN DE WERELD.

„Ik houd niet van huichelaars!” zei een van de beide vreemde kerels, terwijl hij de beenen naar 't vuur uitstak en zich recht tegen den stoel, waarop hij zat, uitstrekte.

„Huichelaars?” zei de andere bedaard. „Wie zijn huichelaars? Wie meen je?”

„Ik zeg: 'k hou niet van huichelaars!” riep de eerste weer, koppig, met krachtigen klem op de eerste lettergreep van 't laatste woord. „'t Zijn in mijn oogen verachtelijke wezens.”

„En ik vraag je,” herhaalde de ander, luid en boos, terwijl hij met de vuist op de tafel sloeg, „wie zijn huichelaars?”

De eerste keerde zich nu plotseling, 't bovenlijf zwaaiend,

naar de tafel, en keek den ander scherp aan. Toen zei hij langzaam en met nadruk op ieder woord: „Huichelaars — zijn — lui — die — je — fuiken — leeg — halen — voor — je — er — 's morgens — bij — langs — gaat!”

Bij 't hooren van deze woorden barstte Walter, die tot nu toe gedaan had, alsof hij met al zijn verstand had zitten luisteren, in een luidklinkend lachen uit: „Ik dacht, dat je de dominees bedoelde, Hendrik!” riep hij schaterend.

't Was even stil. Geerte had een grootē pan uit 't achterhuis gehaald, en schikte de visch er in, nadat ze den bodem van de pan met olie bedekt had.

„Hebben jullie, Thijs en jij, wel ooit een dominee gezien?” vroeg de man, dien Walter Hendrik genoemd had, langzaam saai. „Ik herzeg,” ging hij opeens luid voort, terwijl hij de linkerhand met een slag plat op de tafel legde, „hebben jullie wel ooit van je leven een dominee gezien? Maar een huichelaar, dat is wat anders; een huichelaar kennen jullie beiden wel.”

Dat was te veel.

„Meen je ons?” riepen Walter en Thijs, tegelijk opspringend.

„'k Meen, die 'k meen!” zei Hendrik kortaf, terwijl hij recht op den stoel ging zitten, als iemand, die een besluit heeft genomen, „als ik jullie bedoelde dan zou 'k 't je vlak in je gezicht zeggen!”

„O, ik dacht zoo,” zei Walter, die nu scheen te begrijpen, waar Hendrik heen wilde. „Ja,” ging hij na een oogenblik stilte voort, „ik zeg 't ook. Ik zeg, wat er 's morgens gebeurt, weet ik niet. Maar gisterenavond waren de fuiken gelicht. Dat wil ik bezweren voor de rechtbank. Geef jij 't maar aan, Hendrik.”

„'t Zou me ook wat baten,” zei deze hoonend. „Maar zeg, je kunt tegenwoordig wel heel gemakkelijk aan den kost komen.” Hij knipoogde tegen Walter. Dat merkte Thijs niet, daar hij juist bezig was uit een koperen doos zijn kort, dik, kalken pijpje te stoppen. „Ik hoorde onlangs vertellen van iemand, die den dragonders 't spoor van een

ontsnapt en gevangene deed vinden. De kerel verdiende dien dag twee daalders."

Thijs trok uit alle macht aan zijn pijp, en kleurde tot achter de ooren.

"Maar dát was geen gewone verklikker!" riep Walter opeens. „Je hebt tegenwoordig enkele menschen, die er alle dagen op uitgaan, om onschuldigen in 't ongeluk te helpen."

"Ja, en alles brengen ze aan," zei Hendrik op fleemenden toon. „Hoe meer, hoe liever, weet je! De stroopkwast, weet je! Mosjeu, mosjeu, Kees die heeft dit gedaan, Klaas dát is daar geweest! Mosjeu, mosjeu!"

Thijs zat schijnbaar onverschillig in 't vuur te staren. Opeens gooide hij den hoed op één oor, legde den linkerarm op de tafel, liet 't hoofd op zij hangen, en vroeg: „Vrouw, zijn de vischjes haast gaar?"

Geerte antwoordde niet. Ze kòn niet. „Ja," ging Hendrik voort, „k weet zeker, dat ik 't proces verlies, als 'k 't aanbreng van die visch. Maar wáár blijft 't: de stokken zijn 's morgens anders ingestoken dan 's avonds. Gisteren liet ik 't je nog zien, Thijs. Weet je 't nog? Zóó, zóó, achter de hand, met 't gezicht op zij, zóó." Hendrik legde de hand tegen de wang en deed 't hoofd op zij hangen juist zooals Thijs op dat oogenblik.

Eén oogenblik stond deze laatste gereed om óp te springen. Hij was doodsbleek van ingehouden woede. Maar juist ging Geerte naar de tafel om de borden gereed te zetten. Daarna bracht ze de visch op.

Dat gaf afleiding, en deed, althans voor een poos, 't andere vergeten. Menschen als deze drie, die steeds gewoon zijn aan invallende gedachten zooveel mogelijk toe te geven, omdat ze een ruw, onchristelijk leven leiden, maken van hun buik een god. De trek naar een lekker maal kan voor een tijd alles bij hen overheerschen.

Als hongerige wolven vielen de drie visschers op 't wel toebereide maal aan. Aan bidden dachten ze niet. Dat was ook geen wonder. Hun gedachten en hun streven, 't was immers alles enkel bezig met de dingen van deze wereld.

DE SMALLE EN DE BREEDE WEG.

„Komaan, vrouwtje,” zei Hendrik vergenoegd tot Geerte, terwijl hij ijverig smulde van de lekkere vischjes, „vat ook een stukje, en eet eens mee. Je hebt wel een extraatje verdiend.”

„Zoo,” antwoordde Geerte bedaard, „dacht je dat? 't Was veel beter, dat je je eigen vrouw zoo'n extraatje liet verdienen. Dan was je ten minste op je plaats.”

„Ha, ha!” lachte Thijs, „steek dat bij je, man. Vergeet althans niet om 't straks mee te nemen.”

„Is 't niet slecht? Handel je niet goddeloos, door je in de huishouding van een ander in te dringen, en dat bij nacht en ontijd, terwijl jullie vrouwen thuis zitten te wachten?” vroeg Geerte, terwijl ze Hendrik en Thijs boven haar bril langs beurtelings scherp aankeek.

„Geerte is een beetje vroom,” zei Hendrik, met een deftige beweging een graat midden op de tafel werpend.

„Vroom of niet, maar ze bakt de vischjes goed,” zei Thijs. „Ik ben ook vroom geweest. 'k Kom nú zelfs nog wel eens in de kerk. Maar lang geleden was ik er vast iederen Zondag twee keer.”

„Dus,” zei Geerte gevat, „je weet, dat je tegenwoordig op den verkeerden weg zijt?”

„Op den breeden weg, nietwaar?” vroeg Hendrik smalend. „Ja moedertje,” ging hij schijnbaar gemoedelijk voort, „dat is nu niet anders. Je man en ik, we wandelen nog wat op den breeden weg. We worden vooreerst nog niet vroom.”

„Dat weet jij niet,” zei Geerte. „Dat zal God beslissen. Wie weet of je er morgen niet anders over denkt. Jullie wéten wel, waar de weg der zaligheid ligt. En wanneer des Heeren tijd komt, dan brengt Hij jullie daar op, en daar is 't dan mee uit.”

„Nee moedertje, nee, nog niet,” lachte Hendrik; maar zijn lach klonk wat gedwongen.

In den tijd, waarover dit verhaal spreekt, was de spotternij met, en de verachting van de goddelijke waarheden lang zoover niet doorgevoerd als tegenwoordig. De drie mannen wisten heel goed, ze waren er van overtuigd zelfs, dat er zulk een breede en ook dat er een smalle weg was. Hoe ruw ze in den dagelijkschen omgang ook waren, ze hielden er schuldgevoel op na, en hun conscientie zei hun duidelijk, dat ze wel terdege op dien weg waren, waarvan 't einde de dood is.

„Ziet eens,” zei Geerte, terwijl ze ijverig voortbreide, „ziet eens. Je vertelt, dat je soms nog naar de kerk gaat, en dat je er vroeger vaak heengingt. Wel, ik heb een boekje, dat handelt over den breeden en den smallen weg. En wat denk je, dat dit boekje over zulke menschen, als jullie zijt, zegt. Er zijn menschen, zoo staat er, die vroeger naar de kerk gingen. Helaas: vroeger! Zulke menschen wijken hoe langer hoe verder af. Ongelukkige menschen! Vroeger wenschten ze 't Evangelie te hooren, maar nu bekommeren ze zich nergens meer om. Ze hebben de zonde liefgekregen, ze zien tegen geen wandaad meer op.

Maar, zoo luidt 't verder: er zijn ook menschen, die er zich op beroemen, dat ze naar God noch Zijn gebod meer vragen. Zulken zijn dubbel ongelukkig. Ze verblijden zich in hun dood en verderf. Ze gaan lachende en vloekende de poorten der hel tegemoet. Zulke menschen vooral bevinden zich in een gevaarlijken toestand.”

De drie goddelooze mannen waren werkelijk een oogenblik getroffen. Maar ook niet langer dan één oogenblik. Toen barstte Hendrik in een schaterlach uit. En die lach was een slag op den mond van zijn geweten, dat begonnen was te spreken, niet alleen door de woorden, maar vooral door den invloed van 't kalme, vriendelijke, lankmoedige gedrag van die vrome vrouw.

„O,” riep hij, „dat is een praatje, net als in die fijne gezelschappen! Maar van dien vromen praat word je niet beter, hoor!”

„Neen,” zei Walter, „en van kerkgaan word je ook al

geen zier vromer. Ik ken ten minste groote huichelaars, die ook nog wel eens naar de kerk gaan, hè Thijs!"

De overgang van Geerte's woorden naar deze duidelijke zinspeling op Walter's gast, was vrij onverwachts. Thijs wist eerst letterlijk niet, wat hij hoorde, en bleef roerloos zitten, zich even inspannend in nadenken. Plotseling begreep hij weer. Hij had er zich immers zooeven op beroemd, dat hij nog wel eens een keer naar de kerk ging!

En thans was er geen enkele reden meer om zijn drift in te houden. De visch was verorberd, de buik gediend, 't doel van den tocht bereikt. En woedend sprong Thijs overeind.

„'k Ben jullie getreiter moe!" riep hij schor en heesch. „Zeg op, wat heb je tegen me?"

„Bedaar, bedaar, man!" zei Hendrik, smalend. „Wie doet je kwaad? We noemen immers geen namen."

„Dat je een verklikker van de fransozen bent, staat vast!" riep Walter, zich opwindend, „maar of je meent, dat we je niet durven aanklagen voor 't leeghalen van onze fuiken, weet ik niet."

Thijs stiet een vreeselijken vloek uit, en bukte zich snel om de tang te krijgen, die hij zooeven naast den haard, bij zijn voeten had zien liggen. Hij greep ze van onderen vast en met den zwaren knop opgeheven, liep hij op Walter toe.

Geerte was eerst kalm ter zijde gegaan en had haar stoel meegenomen; thans stond ze in een oogenblik overeind en tusschen haar man en den woesten aanvaller.

„Ga weg, vrouw," gromde Walter. Tegelijk duwde hij haar ruw op zij, zoodat ze tegen Hendrik stiet, en op de knieën voor den haard terecht kwam. 't Volgende oogenblik begon er een hevige en verwoede worsteling. Walter had de tang vastgegrepen. Hendrik was opgestaan en bukte zich om Thijs een beentje te lichten. Maar deze was zeer sterk en behendig, zoodat de beide anderen wat te kluiven kregen. Met veel handigheid grepen de mannen elkaar aan. Men kon zien, dat ze vertrouwd waren met

de natuurlijke handgrepen van 't worstelen en van elke gelegenheid, die een gunstige kans bood, gebruik hadden leeren maken.

Opeens stonden ze alle drie weer een oogenblik overeind, en draaiden met elkaar in 't rond, voor ze opnieuw op den vloer rolden. Bij deze bewegingen stiet Hendrik met zoo-veel kracht tegen de tafel, dat ze waggelde.

Geerte schoot toe, om de borden, die op 't verste einde op elkaar gestapeld stonden, vliegensvlug te grijpen, maar 't was te laat. De tafel viel om, zij zelf raakte van de been en de borden rinkelden in duizend stukken op den vloer.

Het leven, door dit een en ander veroorzaakt, deed de hartstochten van de vechtenden nog meer ontbranden. Onder 't uitstooten van afgrijselijke vloekwoorden en een woedend gebrul, trachtten Hendrik en Walter hun makker opnieuw onder de knie te krijgen. Maar nu werd 't een vechten in het duister, want de groote blikken tuitlamp was natuurlijk met de tafel omgevallen en dadelijk uitgegaan.

Zooals ik gezegd heb was Geerte gevallen en naast de tafel terecht gekomen. Thans raakte ze mee in 't gedrang. 't Was Thijs namelijk gelukt half overeind te kruipen naar de zijde, waar Geerte een oogenblik lag. Maar oogenblikkelijk greep Hendrik hem bij zijn beide armen en drukte hem achterover op Geerte's hoofd, zoodat de goede vrouw een paar luide kreten van pijn en angst deed hooren.

Maar op dat oogenblik ging de deur van de kamer langzaam open, en een luide en zware stem sprak: „Wat gebeurt hier?”

VIII.

HUICHELAARS.

Met één krachtige beweging schudden de drie vechtenden zich los en krabbelden overeind. Geerte raakte nu vrij.

Haar eerste daad was de lamp te zoeken en bij den haard, die nog een weinig gloeide, aan te steken. De drie mannen waren teruggeweken naar de bedschutting en schrokken niet weinig, toen ze bij 't lamplicht in de deuropening een man zagen staan, die in officiersuniform gekleed was. Hun eerste gedachte was natuurlijk dat 't een gendarme was en dat ze wegens huisvredebreuk in hechtenis zouden genomen worden.

Geerte alleen was midden in 't vertrek blijven staan, voor 't eerst van haar leven in de war, niet wetende of ze spreken of zwijgen moest, want ze had in den man, dien de anderen in de haast voor een gendarme hadden aangezien, dominee Wiselius herkend.

Dominee Wiselius deed, zoodra Geerte de lamp had aangestoken, een paar schreden vooruit, en sloot de deur achter zich. Hij had, toen hij door de gang naar 't voorhuis liep, gemerkt, dat Gerlof hem achterna kwam, en wilde dezen nu duidelijk maken, dat hij terug moest keeren naar 't bed.

Daarop wendde hij zich naar de drie woestelingen. „Mannen,” zei hij, nadat hij ze een voor een een poosje aangekeken had, „wat gebeurt hier? Zijt ge bezig om elkaar te beleedigen en te slaan en deze goede vrouw te benauwen! Hoe! schaamt ge u niet, hier midden in den nacht in twist en haat te leven en elkaar naar 't leven te staan? Waar zoudt ge verschijnen . . .”

„'t Is de vluchteling! Mannen, 't is de dominee!” riep Walter opeens. „Kerels, 't is de vent, die mij m'n boot afhandig gemaakt heeft en me vier uren vergeefs heeft laten loopen!”

„Ja,” zei Hendrik, „een gendarme is 't niet, dat merk ik nu ook wel. Daar is hij te fijn toe. 't Is de dominee: Komaan jongens, dat is een buitenkansje! Dat wordt een goeie dag, jongens! Vooruit, hem achterna!”

En dezelfde mannen, die zoeven den hevigsten twist met Thijs waren begonnen, nadat ze hem op de verachtelijkste wijze voor een handlanger van de Franschen hadden uitgemaakt, snelden nu een armen gevangene achterna,

van wien ze wisten, dat hij onschuldig was. Zoo misvormt de zonde 't hart, zoo verblindt ze de oogen voor de waarheid en 't recht.

Dominee Wiselius bevond zich niet meer in de kamer. Toen Walter hem in de rede viel, was de deur achter den vluchteling opengegaan en had Geerte zich, als 't ware instinctmatig, voor hem geplaatst. Eén minuut versperde ze den drie woestelingen den weg, maar die was voor Gerlof voldoende om Wiselius door de voordeur naar buiten te trekken, en voordat Walter buiten in de duisternis stond, waren de predikant en de jongen reeds aan de rechterzijde van 't huis. Daar bevond zich een overdekte ruimte, een soort hok, dat op palen boven 't water rustte. 't Was de bergplaats van Walter's boot. Toen Gerlof er met den vluchteling bij stond, herinnerde hij zich eerst, dat de boot er niet in was.

„Kom, achter de schuur!” fluisterde hij. „Ze zoeken voor 't huis en ze kunnen ons niet zien. 't Is pikdonker.”

Dat laatste was althans waar. De maan was ondergegaan, en de lucht geheel met zware wolken bedekt. Spoedig hadden Gerlof en de predikant ongehinderd een hek bereikt, dat zich achter de schuur bevond. Gerlof zette 't vlug, doch onhoorbaar open en terwijl Wiselius op zijn arm leunende, langzaam voortstropelde, gingen ze samen langs een vore in een richting, waar zich een breede sloot bevond, die in de opvaart uitliep.

„Als we de sloot achter 't weiland bereiken, zijn we voorloopig gered,” zei Gerlof. „Daar ligt nog een oude boot. Hoor ze eens razen en tieren. Ze weten natuurlijk niet, dat ik bij u ben, en kunnen niet denken, dat ge hier zijt. Maar hoor, wat is dat?”

De knaap bleef staan.

„Lantaarns,” zei Wiselius.

„Franschen!” hernam Gerlof verschrikt. „'t Zijn de lui, die u bij den Uitgang moesten laten glippen.”

„Maak voort, jongen,” zei Wiselius. „Ik kan 't nog even uithouden!”

„Nog twee minuten, dominee!”

En met de uiterste krachtsinspanning gelukte het den predikant om naast zijn geleider voort te huppelen. Gerlof trachtte hem zoo stevig mogelijk te steunen.

Maar nog waren er geen twee minuten verloopen, toen een lichtstraal uit een van de lantaarns op de lange, schrale gestalte van dominee Wiselius viel. Een juichkreet ging er op, gevolgd door een heeschen schreeuw. Dat deed Walter.

„Hierheen!” riep hij, „achter de schuur! Vlug wat, vlug!”

„Nog éven,” zei Gerlof. En als een aangeschoten, gejaagd hert liep de trouwe leeraar nog een eindweegs voort, langs den kant van de opvaart, leunend op Gerlof.

„Kunt ge zwemmen?” vroeg Gerlof, „de sloot is diep.”

„Nee,” antwoordde Wiselius.

„Ik vrees, dat de Franschen aan den anderen kant van de sloot zijn. Me dunkt, hier moet de boot zoo wat liggen,” zei Gerlof scherp uitziend.

„’t Is te laat!” riep de predikant opeens, „zie maar, ze zijn al in de boot!”

Werkelijk zagen de beide vluchtelingen op dat oogenblik, een eind voor zich uit, duidelijk een lantaarn naast den wal van de opvaart en de flauwe omtrekken van een boot, die schommelend bewogen.

Dominee Wiselius ging op den wal zitten, en vouwde de handen tusschen de opgetrokken knieën. Gerlof bleef naast hem staan.

„Dominee,” zei hij, „we moeten hier niet blijven. Willen we terugkeeren?”

Maar hij kreeg geen antwoord.

„Dominee, zou ’t niet beter zijn, dat we naar huis terug gingen?”

Nog geen antwoord.

Opeens klonk er, vlak achter hen, een geweldig vloekwoord, en bijna op ’tzelfde oogenblik kreeg Gerlof een draai om de ooren, die hem onderstboven deed tuimelen.

’t Was Walter. Hij was op goed geluk door de weide naar de opvaart geloopt. De laatste woorden van Gerlof,

hoewel gefluisterd, had hij gehoord, en onhoorbaar was hij toen nader komen sluipen.

Dominee Wiselius trachtte op te staan, maar tegelijk stootte de ruwe hand van Walter, die hem wilde aangrijpen, hem zoo geweldig tegen den rug, dat hij voorover in 't water stortte. Snuivend en proestend wist hij zich langzaam om te wenden, en met de handen den wal te raken.

Walter was, toen hij den vluchteling gevonden had, dadelijk gaan roepen: „Hola, help, help, hier is hij!” De Franschen, aan den overkant, waren daardoor opmerkzaam gemaakt op 'tgeen er gebeurde. Drie van hen kwamen dadelijk met de boot aanvaren, en met vereenigde krachten gelukte het den armen vluchteling weer op den wal te krijgen.

En toen volgde er een tooneel, dat de Fransche soldaten zeker dadelijk zouden verhinderd hebben, als ze niet in de boot gestaan hadden. Met klimmende woede koelde Walter zijn wraakzucht en wilden lust aan den ongelukkigen dienstknecht van Christus, trappend en beukend en razend. „Jij dief, jij bedrieger! Zou je je verbergen in mijn huis! Zeg, waar is m'n boot? he, zeg, m'n boot!” riep hij, steeds heescher, steeds woedender. Dit tooneel duurde echter niet lang. De Franschen sprongen op den wal en trokken hem bij zijn slachtoffer weg. Toen bevalen ze Wiselius om op te staan. Maar hij gehoorzaamde niet.

„Neemt hem op en brengt hem in 't huis,” beval een van de Franschen. De anderen gehoorzaamden, eerst vrij hardhandig, maar toen de ongelukkige tweemaal een schellen pijnkreet had doen hooren, voorzigtiger.

En bij 't licht van de lamp sloeg Geerte straks de handen ineen.

„Bloed in zijn gezicht! Onbarmhartigen!” kreet ze, terwijl ze bij den predikant neerknielde en voorzichtig zijn knellende kleeren losmaakte. De soldaten maakten gebaren om haar te beduiden, dat zij onschuldig waren. Maar Geerte zag dat niet. Ze lag voorovergebogen bij 't lichaam. Eindelijk stond ze op. Tranen liepen haar langs de wangen. „Zijn rechterarm is vreeselijk geschonden,” zei ze.

EEN GEBED.

Ruim vijf jaren na de gebeurtenissen, in de vorige hoofdstukken vermeld, voer een visscher met zijn boot over een breed meer, dat zich eenige uren ten Westen van Walter's woning uitstreckte. Langzaam ging het kleine vaartuig vooruit. Zoo nu en dan namelijk liet de man, die 't bestuurde, de riemen neerhangen, om het zweet af te vegen, dat langs zijn voorhoofd liep, en dan werd de boot enkel door haar vaart en den zwakken stroom, welke op die plaats naar 't Zuiden liep, voortbewogen.

De man, die in 't bootje zat, was Walter. Hij was in de laatste jaren slechts weinig veranderd. Alleen: wie hem gekend had en thans nauwkeurig gadesloeg, zou opgemerkt hebben, dat de rimpels op zijn voorhoofd iets dieper waren getrokken, en wel zóó, dat zijn gelaat er woester en dierlijker door was geworden. Hij bevond zich thans aan de uiterste grens van zijn vischwater. Ongeveer tien minuten ten Zuid-Westen van de plaats, waar hij nu was, bevond zich een breede, ondiepe plaats in het meer, met geulen, waar een groot aantal stokken boven 't water uit staken. Het waren de fuiken, die nog nagezien moesten worden.

Na ongeveer vijf minuten in zuidelijke richting te hebben voortgeroeid, wendde Walter de boot met den voorstevan naar 't Westen. Hij was nu wel genoodzaakt de riemen sneller te bewegen, want de stroom trok, dichtbij de ondiepte, krachtiger dan op een afstand, en . . . was 't tot nu toe geheel stil geweest, thans stak er een koeltje op uit 't Noorden, dat een poosje de oppervlakte van 't water rimpelde, en dan weer ging liggen.

Daar zwenkte de boot om den zuidelijken rand van de ondiepte. Walter was bij de eerste fuikstokken aangekomen. Hij stak den boom recht naar beneden in den grond, en slingerde er een bruin geteerd touw, dat aan de zijde van de boot vast zat, omheen. Een paar seconden bleef hij

staan kijken naar den zuiderhorizon, die boven de weilanden wazig bleek was en trilde van hitte. Daarna keek hij, als onwillekeurig, even 't Noorden in. Daar scheen de lucht beurtelings op 't vlakke land en 't water te rusten. Alleen een torentje verhief zich schijnbaar golvend onduidelijk boven den gezichteinder.

Toen rukte hij frisch, zooals hij gewoon was, een stok uit den grond en trok een fuik naar boven. Drie alen, van ongeveer een pond ieder en twee kleine vischjes gleden in den bak, die midden in de boot stond. 't Gelaat van den visscher verhelderde even. „Flauw,” mompelde hij, „maar best goed. We moeten afmaken.” De fuik haalde hij binnen en toen trok hij de tweede op. Te oordeelen naar 't glijden en ploffen in den bak was de vangst hier nog beter.

„'k Zal ze allemaal maar inhalen, de grond werkt,” bromde Walter. „Als er harde wind komt, ben 'k mijn fuiken allemaal kwijt. Hé, wat is dat?”

In een nieuwe fuik voelde hij een hevig rukken op en neer. 't Kostte hem werkelijk nog al inspanning, eer hij 't voorste gedeelte van 't net binnen had.

't Was een snoek. „Verkeerd geschoten, baas; in de opening vastgewerkt. Maar dat is ook geen wonder. Neen, ij bent te groot voor den bak. Vijftien pond? Er zal niet véél aan mankeeren. Wacht jij!”

Walter haalde een vlijmscherp knipmes uit den zak, liet 't openspringen en stak de monsterachtige visch naar de keel, blijkbaar om de wellust van steken te genieten. Want nu wierp hij zich opeens op den reus en sneed hem snel den kop af. „Ziezoo, daar lig je!” bromde hij, sissend tusschen de tanden door, afgemat van 't snijden. „Nu de aaltjes. Ei, ei, dat was de moeite wel waard. Geen wonder, kerel, dat je daar zin in kreeg, vier bleien, vijf karpers, en een zoë aal.”

Voordat Walter de laatste fuik had binnengehaald, was zijn bak meer dan halfvol visch. Hij was aan de westzijde van de ondiepte.

Opeens rukte een luchtige windvlaag zijn vilten hoed

omhoog en wierp dien naast de boot. Met een vloek greep hij 't hoofddekseel nog juist voor 't vol liep en drukte 't zich met kracht op de slapen.

Daarna trok hij den boom met kracht voor de laatste maal uit den grond, en gaf de boot tegelijk een stoot, waardoor ze naar 't diepe water teruggreef. Juist op dat oogenblik viel er schaduw op 't water en tegelijk werd 't even koeler. De zon was achter een losdrijvende wolk weggegaan.

„Vooruit,” bromde Walter — „naar den zuiderwal. Daar komt wat, hoor. Stommerik, dat je 't niet eerder zag...! maar zoo'n vangst — jonge jonge — dat kon niet — en dan de fuiken weg — neen, dat ging niet!”

Hij zag naar de lucht — zwartblauw — boven de zuiderkim en daarbóven een grijs-gele band.

„Jonges, jonges, dat wordt 'm hoor!”

Plas, plas, gingen de riemen, uit alle macht.

Zwaar weer daar ginds! Wat bliksemstralen!

En forscher rukte 't bovenlijf naar voren, naar achteren, en krachtiger sloeg de wind den rand van den brabant tegen 't voorhoofd. Schuimvlokken vlogen dwarrelend omhoog en gingen een eind met de boot mee, om dan snel in de draaikolkjes, die de riemen nalieten, te verdwijnen.

Daar rommelde de donder, zacht beginnend, aangroeiend, en eindigend in een luiden bulderroep. De Almachtige was begonnen te spreken. — Walter zag achter zich. De lucht was zwart daar in 't Zuiden, en een lange, gele slanglijn scheen een oogenblik te staan op de zuiderkim. De afstand van den wal was nog groot. Plotseling zwiepte een geweldige windvlaag 't meer en kletste de regen op 't zwarte water.

De boot begon op de golven te dansen.

„Stommerik!” bromde Walter tandenknersend, „stommerik, die je bent!”

Een geelroode bliksemstraal, hoogbeginnend en neerflitsend tegen den grond, deed hem van angst dieper vooroverbuigen. Vijf seconden later daverde de donder. Bijna

tegelijk liep de wind uit 't Zuid-Westen naar 't Zuiden, en ging in een storm over.

Een breede, wit gekuifde golf rolde over den voorstevan van de boot, een volgende deed ze zoo schommelen, dat de fuiken, die vóór in lagen, verschoven tegen Walter's rug, en 't vaartuig een oogenblik water schepte. 't Volgende oogenblik kwam ze dwars voor den wind te liggen, en maakte tengevolge daarvan eenige gevaarlijke schommelingen.

„O God, help mij!” riep Walter.

Zwarter en zwarter werd de lucht. Een nieuwe bliksemstraal kliefde de lucht, bijna onmiddellijk door den donder gevolgd. De boot dreef nog onbestuurd, dansend op en neer, terug in de richting van de ondiepte. Toen greep Walter, door wanhoop sterk, de riemen vaster aan en deed 't vaartuig recht voor den wind heen vliegen naar den noordelijken oever, die nog zoo ver was.

En de riemen kletsten in 't golvend en gulpend water, keierend en sturend.

Daár was de ondiepte. Nu rechtsaf, want de wind was nog min of meer westelijk. Vooruit! waar de fuiken gestaan hadden kookte en bruiete nu 't schuim. Vooruit! de eerste rand was voorbij.

„O God, help me!” Wat een straal! Dat siste, dat knetterde — en dan een knal, alsof er een kanon op de vlakke van 't meer achter hem afgeschoten was.

Bij stroomen plaste en gutste de regen en nóg werd 't donkerder.

Maar gelukkig — daár was de wal. Nog tien minuten opgepast — goed opgepast! rechthouden de boot!

Opeens daar ging de voorstevan omhoog, daar schoot 't vaartuigje op zij. — 't Raakte blijkbaar een ondiepte. Daar kantelde 't! Omlaag, omlaag die riem, duwen, duwen!

Te laat!

„Heere, help mij! o Heere, help mij! Ik verga!”

EEN OUD BEKENDE.

„Vader, er is een omgekeerde boot komen aandrijven,” zei een jongen van twaalf jaar tegen een langen, bleeken man. Beiden stonden voor de pastorie te Brekkinga, naar een afdrijvende lucht te zien. Brekkinga is een van die kleine dorpen, waarvan men 'n Friesland aan alle kanten de torentjes ziet omhoog steken.

„Zoo,” antwoordde de man, die, dat kon men aan zijn houding wel zien, de predikant zelf was. „Zeker een bootje, dat aan den overkant was losgeraakt.”

„Willem Hiemstra zei, 't kon wel van dien visscher wezen, dien hij van middag bij de ondiepte voorbij gevaren is, lang vóór 't onweer losbrak.”

„Dacht Hiemstra dan, dat er een ongeluk gebeurd was?”

„Hij dacht, dat de man zich wel zou geborgen hebben aan den overkant in een herberg, en dat 't bootje toen door den storm losgeraakt en omgeslagen was.”

„Wat zeg je dat er aardig achter: in een herberg.”

„Ja, vader, want 't was een dronkaard, zei Hiemstra.”

„Wist Hiemstra dan, wie hij was?”

„Er zijn hier een heele boel lui, die hem kennen, vader. Hiemstra kent zijn familie te Langweer ook. Hij is berucht en niet beroemd.”

De dominee stond even in nadenken verzonken. Toen vroeg hij snel: „Waarom zeg je dat zóó?”

„Onze meester in Holland zei dat wel eens, vader. Berucht beteekent, dat men als een slecht mensch, bijvoorbeeld als een drinkebroer, bekend staat.”

„Ei, ei,” zei de dominee, flauw glimlachend, „dacht jij dat, zoo, zoo.” Maar de dominee dacht aan wat anders.

„En ze noemden hem te Langweer zoo raar, zei Hiemstra.”

„Hoe noemen ze hem daar dan?”

„Dat durf ik haast niet te zeggen; met den naam van een heel boos schepsel: Walter den d...”

Er ging een schok door 't lichaam van den predikant. Weer stond hij een oogenblik voor zich te staren. Maar opeens keerde hij zich om en deed met de linkerhand de voordeur open. Zijn rechterarm hield hij schuins naar achteren. Hij wilde 't anders wel weten, dat die arm stijf en eigenlijk onbruikbaar was, maar dit deed hij nu maar voor 't gemak. Want hij liep haastig naar binnen tot aan de kamerdeur, die zich achter in de gang bevond, greep met de linkerhand een wandelstok uit den hoek, duwde met den rechterelleboog de deur open, en zei: „Vrouw, we gaan even wandelen, ... naar 't meer, ja! 't Is frisch weer, het regenen heeft opgehouden.”

„Maar lieve man!” klonk een stem uit de kamer luid terug, „de weg is nu toch onbegaanbaar en 't kan” ... wel weer beginnen, wilde ze zeggen, maar ze zei 't niet, want de dominee had de buitendeur reeds achter zich gesloten, en liep even daarna met zijn zoontje, haastig stappend, op 't zandpad, dat dóór 't dorp Brekinga langs 't meer ging. Ze zag de beide vlugge wandelaars een poos achterna door het venster en schudde 't hoofd.

„Wonderlijk!” zei ze, „zóó is hij anders nooit. Kijk hij 't hoofd eens hoog houden. Daar is iets bijzonders aan de hand. Zoo heb ik hem nog nooit gezien.”

Nu verdwenen ze bij een bocht achter de huizen.

„Heb je de boot gezien, Karel?” vroeg de predikant.

„Neen, vader,” antwoordde de jongen, „maar ik weet waar ze ligt; hier om den hoek.”

Ze waren bij 't hek van een weiland, 't eerste aan die zijde van 't dorp, aangekomen.

„Dus niet verder langs den weg?”

„Neen, we moeten door de wei. Maar kijk eens, wat een water. Zouden we maar niet terugkeeren? 't Water staat blank tusschen 't gras daar in 't midden.”

„Dat 's niets, daar hoeven we niet langs. 'k Wil de bóót zien,” zei de predikant, terwijl hij een van de palen, die 't hek voor de weide steunden, greep, en zijn beenen een

voor een er om slingerde. Karel volgde hem. Hij zag zijn vader even aan, anders dan gewoonlijk.

Deze scheen daar niets van te merken. Met groote schreden stapte hij langs den kant van 't weiland voort. De randen waren droog, want ze lagen hooger dan 't midden. In Friesland vindt men vele weilanden, die als 't ware omringd zijn door zoo'n hoogen kant of lage waterkeering. Steeds is dit 't geval, als zoo'n weide op de grens van een poldergebied ligt.

Zóó, langs den kant, kwam men ook bij 't meer, al duurde 't wat lang. De boot lag aan 't tegenovergestelde uiteinde van de wei, half onder platgewaaide rietstengels bedolven, die aan de westelijke zijde 't land omzoomden.

De predikant liep er dadelijk recht op af. Karel snelde hem vooruit tot waar 't rietgewas begon.

„Zie vader,” riep hij. „De mannen hebben de boot hier gevonden. En ze hebben ze daar heen gesleept door 't riet, omdat de wal hier te steil was om ze d'r op te zetten. De boot lag onderstboven.”

„Ja,” zei de predikant, „de boot lag onderstboven.” Hij stond er nu naast en peinsde, de knop van den wandelstok tegen de tanden gedrukt.

„Kijk, kijk, er hangt een fuik aan, daar! vóór!” riep Karel. „En zie eens, hier is 't touw, waar de boot aan vastgelegd heeft. Ze hebben 't boven over de kiel gelegd. 't Was nog heel, zeiden ze, en er waren ook geen knopen in. Wat zouden ze daarmee bedoeld hebben, vader?”

„Wat? Wat zeg je?” vroeg de predikant, alsof hij uit diep gepeins wakker werd. „Wat dat beteekent? Wel, dat kan beteekenen, dat de boot niet vast lag, toen de storm kwam. Hóe heette de man? Hoe zei je ook?”

„Wat is vader vreemd!” zei Karel. „Wat scheelt er toch aan? U is zoo heel anders dan gewoonlijk!” drong hij met tranen.

De predikant scheen hem niet te verstaan, en ook niet meer aan de vraag te denken, die hij nog pas tot Karel had gericht. Hij bleef nog een poosje voor zich uit kijken,

nú naar 't meer. „Kom,” zei hij toen, „we gaan langs den anderen kant terug, dat is korter.” Hij stapte flink langs het riet voort. Karel liep vlak achter hem, tot ze dicht bij de zuidwestelijke punt van 't weiland kwamen. Daar sprong hij zijn vader plotseling voorbij. „Een jas, een jas!” riep hij. Ook de predikant versnelde den pas, want ook hij zag nu 't voorwerp, dat Karel had opgemerkt. 't Lag op den vlak afloopenden wal, juist voorbij den zuidwestelijken hoek.

„Neen,” sprak hij, „althans geen jas alleen. Ik vrees dat er een mensch ligt. Ja 't is zoo. Dat zal de visscher zijn.”

„Ja, zie eens, hij heeft laarzen aan en zijn kleeren ruiken naar visch. Die stakkerd. Zou hij nog leven?” zei Karel, ontroerd.

De predikant was reeds bij 't lichaam neergeknield. „Ik weet 't niet. 't Is mogelijk dat hij gezwommen heeft en van uitputting flauw geworden is,” zei hij, opeens helder en kalm als altijd. „We zullen eerst zijn kleeren wat losmaken; zie zoo, nu heeft zijn borst ruimte. En nu moet hij hier allereerst vandaan. Loop vlug naar dat huisje; je kent de menschen misschien al wel. Laten ze dadelijk hier komen.”

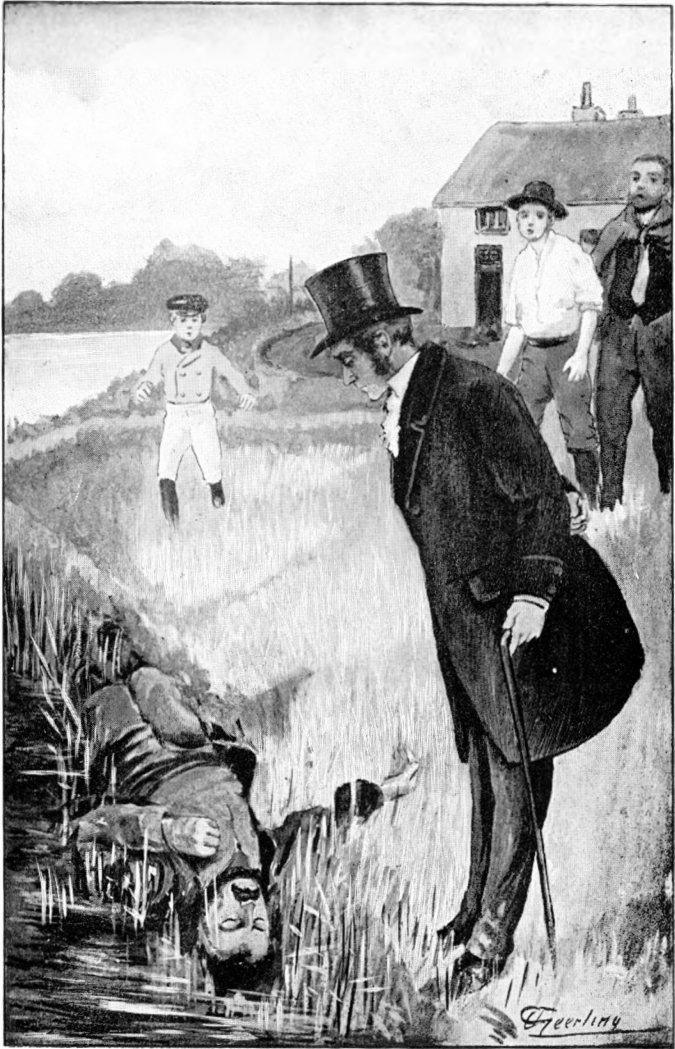
Karel vloog, als een pijl uit den boog, naar een arbeiderswoning, die aan den weg tegenover 't weiland stond. Vijf minuten later kwamen er twee flinke mannen uit, de bewoner en zijn oudste zoon.

„Wel,” zei de man, toen hij bij den predikant kwam, „wel, wij zeiden al tegen elkaar: wat dominee daar doet? Zóó, heeft dominee den man gevonden? Hij moet pas aangespoeld zijn, want een kwartier geleden hebben we de boot op den wal gehaald, en toen lag hier nog niets, nietwaar Jelle?”

„Neen vader,” zei de zoon.

„Hij zal wel dood zijn,” zei de arbeider.

„Hij moet hier in elk geval weg,” zei de predikant. „Jullie moeten me helpen. Maar voorzichtig, want als ik 't wel heb, dan heeft de man een wonde aan 't rechterbeen.”

„Och,” zei de arbeider, „wie zou een doode niet voorzichtig behandelen. Dat zou al een onmensch moeten zijn. Hij kan wel in de schuur, Jelle, hé!”

„Ja, maar hij is niet dood,” zei de predikant, „zijn hart klopt nog. En hij moet ook niet bij jou in de schuur. We zullen hem in de pastorie brengen. Jonge man, neem jij hem onder de armen vast. Ziezoo! Vader kan hem steunen om de middel, zóó, de arm er boven om heen, juist! En ik zal de beenen dragen.”

Op 't oogenblik, toen de predikant de beenen van den drenkeling van den grond lichtte, liet deze een doffen smartkreet hooren.

„Ei”, zei de predikant, „'t is nog erger dan ik dacht. Wel, dat rechterbeen kon wel stuk zijn.”

XI.

HET SUIZEN VAN DEN WIND.

Twee dagen nadat de predikant met zijn helpers, onder een tamelijken toeloop, den drenkeling in de pastorie had binnengedragen, sloeg deze de oogen op, en zuchtte een paar malen diep. De dominee stond bij het bed, en zag belangstellend naar 't trillen van de oogleden en 't ontplooiën van die strakke, bleeke gelaatstrekken, onder den adem van 't opwakende leven.

't Was avond. De lamp was aan, maar haar licht werd zooveel mogelijk van de bedstede gekeerd door een scherm van bordpapier. De deur van de kamer stond half open, en in de gang deed zich een lichte voetstap hooren. 't Was Karel. Hij was een poos bij zijn moeder in de achterkamer geweest en zou thans weer wat bij zijn vader in de voorkamer gaan.

„Karel,” fluisterde de predikant, terwijl hij zachtjes

naar de deur liep, „roep je moeder.” Karel keerde dadelijk terug en de predikant ging weer rustig voor het ledikant staan, starend naar 't gelaat van den zieke.

Walter Unia (want hij was 't), had reeds bijna onafgebroken twee dagen bewusteloos gelegen. De dokter had zijn been gezet en in verband gelegd, en toen had hij gekreund en gekermd, maar zachte handen hadden hem zoo gemakkelijk mogelijk weer op 't bed neergevlid en vriendelijke oogen hadden sedert over hem gewaakt. En nu eindelijk zijn bewustzijn terugkeerde, nu stonden zijn trouwe verzorgers bij zijn leger, om zijn eerste woorden op te vangen om te weten, welken invloed de lotgevallen van de laatste dagen wel op dien geest hadden uitgeoefend, om te zien of....

Maar Walter sloeg de oogen op en zag een poosje recht voor zich uit. Toen was 't net of hij zich even verwonderde. Men kon zien, dat hij eerst niet dadelijk wist, waar hij zich bevond, dat hij toen min of meer schrok, en dat hij eindelijk in de richting van de kamer zag alsof hij iemand zocht.

Zijn blik viel natuurlijk op den predikant en diens vrouw.

„Ben ik in 't dorp?” vroeg hij.

„Ja,” antwoordde de dominee dadelijk, „je bent in een dorp. Maar niet in 't dorp, dat jij bedoelt. Je bevindt je ver van huis!”

„Wat is er gebeurd?” vroeg Walter, nu opeens verschrikt. Hij deed een krachtige poging om overeind te komen, maar viel met een kreet van smart weer terug, en tastte naar zijn been. Toen scheen hij iets van zijn toestand te beseffen. Hij stiet althans een krachtigen vloek uit. „Alles weg!” riep hij heesch — „fuiken en visch. Waar is mijn boot?”

„Je moet stil liggen,” zei de predikant vriendelijk, „want je been is gebroken geweest. De dokter heeft het gisteren gezet. En je moet niet weer zoo vloeken. Het is je eigen schuld, dat je visschen en je tuig weg zijn. Je wilt dat toch niet aan God wijten?”

Walter zweeg en keerde 't gelaat langzaam naar den achterwand.

„Waar ben ik hier?” vroeg hij brommend, iets minder ruw.

„Je bent in de pastorie te Brekkinga.”

„Brekkinga, Brekkinga! Ben jij dan de nieuwe dominee?”

„Ja, ik ben hier een paar maanden predikant. Maar sta me toe, dat ik jou nu ook een vraag doe. Wie ben jij?”

„Ik,” antwoordde Walter, terwijl hij 't gelaat weer naar de kamer wendde, „mijn naam is Walter Unia.”

„Jawel,” zei de predikant, „je naam is Walter Unia, dat wist ik reeds van de menschen, die geholpen hebben om je hier te brengen. Maar,” zoo ging de leeraar ernstig voort, „ik vraag nog eenmaal: „wie ben je?”

De visscher zag zijn gastheer even aan. Hij wist, wat die vraag in den mond van dezen predikant beteekende. Want hij had reeds vernomen, dat de nieuwe dominee „heel fijn” was. Maar hij schoof 't antwoord ter zijde, en zei onverschillig, terwijl hij de oogen sloot als om te slapen: „Ik ben binnenvisscher. Ik woon te Langweer en heb hier een stuk water gepacht.” De laatste woorden klonken droomerig. Walter haalde de dekens omhoog en wendde 't gelaat af. Een poosje later was hij werkelijk in slaap gevallen. De predikant en zijn vrouw verlieten toen met Karel 't vertrek.

De twee eerstgenoemden waakten dien nacht om beurten bij den kranke. 't Was evenwel niet noodig geweest, want eerst den volgenden morgen om tien uur ongeveer ontwaakte hij weer.

Hij had reeds een poosje wakker gelegen, toen de predikant opnieuw in de kamer kwam.

„Wel, Walter,” sprak hij, „heb je goed gerust? Voel je je wat sterker?”

„'k Voel me beter, dominee,” antwoordde hij min of meer opgeruimd, „'k heb 't zeker ver gehaald, want 'k ben nog zoo zwak.”

„Ja jongen, we hebben je, door Gods genade, juist op

tijd gevonden. Ik en mijn zoontje waren eens gaan kijken naar de boot, die hier omgekeerd was aangedreven. En toen zagen we je liggen tegen den hoek van de wei. Je hebt zeker getracht om zwemmende den wal te bereiken."

"Ja, dominee. Ik herinner me, dat de boot omsloeg, en dat ik toen gezwommen heb, en dat ik met 't been tegen iets aanstiet, of liever, dat er iets tegen mijn been stiet."

"Dat zal de boot geweest zijn, die natuurlijk meedreef."

"Best mogelijk. — En toen verloor ik alle memorie."

"Maar toen was je dicht bij den wal. Anders was je stellig verdronken. Je hebt zeker met je andere been nog den grond kunnen raken, en daarna met je handen den wal. Neen, daar herinner je je niets van, maar dat gaat steeds zoo. In doodsgevaar handelt men vaak onbewust."

"Maar ik begrijp niet, waarom ik hier heengebracht ben."

"Ja man, daar is een heele geschiedenis aan verbonden. Wij hebben je in huis genomen, omdat we nog een oude schuld met je te vereffenen hadden. Je vrouw is hier zoo pas aangekomen. Je zoon Gerlof was thuis gebleven, zei ze, om op de zaken te passen."

"Is Geerte hier, mijn goede vrouw? waarom roep je ze niet, dominee?"

"Een goede vrouw?" zei de predikant nu opeens ernstig. "Meen je dat, Walter. Ja? Maar zeg me dan eens man, als ze een goede vrouw is, waarom heb je haar dan nu twintig jaren lang zoo bitter, bitter slecht behandeld? Behandelt men goede menschen slecht?"

Walter kreeg, bij deze onverwachtsche wending van 't gesprek, een kleur. Misschien een beetje van schaamte, maar zeer zeker van boosheid. Hij was zeer licht geraakt.

"Heeft ze dat verteld?" vroeg hij kortaf.

"Neen, zij heeft er geen woord van gezegd. Dat weet jij ook wel, want je kent haar natuur en karakter. Neen, dat hebben anderen me verteld, die je beter kennen dan ik. Ik verzeker je, dat ik er van op de hoogte ben, want ik heb er nauwkeurig naar onderzocht. Ik heb in het laatste jaar veel aan jou en je vrouw gedacht. Vooral aan

ie vrouw, om de behandeling, die ze van je ondervonden heeft, want ik zelf heb daar ook een proef van gehad. En daarom vroeg ik je zoo maar op den man af, als je vrouw dan zoo goed, zoo echt goed voor je geweest is, hoe komt 't dan, dat je ze haar zóó lang zóó slecht behandeld hebt! Denk daar eens over na. Denk je daar eens goed in! Jij leeft nu al twintig jaren zonder God in de wereld. Jij doet alles wat je wilt. Je vloekt en drinkt en dobbelt en stoort je aan God noch Zijn gebod. En toch is die God zóó goed ook voor jou geweest! Ja, ik weet zeker, dat je verleden Maandag, toen je in levensgevaar verkeerdet, tot dien God om hulp geroepen hebt en Hij heeft je geholpen!"

Walter kreeg een kleur en zweeg.

„Jij, heb jij werkelijk om hulp geroepen? Heb jij om genade geroepen, Walter?" De predikant werd vurig, maar zijn stem bleef vriendelijk klinken. „Jij, die nooit een ander helpt, dan uit eigenbelang; jij die voor niemand ooit genade gekend hebt?"

Op dit oogenblik voelde de predikant een zachte hand op zijn arm. 't Was zijn vrouw.

„Man, man," zei ze, „is je hart vrij van wrok? Gaat 't niet te hard?"

„Laat mij, vrouwtje," antwoordde hij zacht en kalm, „laat mij in mijn arbeid getrouw blijven. Walter Unia!" en hij verhief zijn stem, zoodat ze plechtig werd, maar toch nog hartelijk bleef klinken; „Walter Unia, heb jij om hulp geroepen en om genade gebeden tot dien God, dien je al de dagen van je laatste twintig levensjaren openlijk hebt gelasterd en gehoond?"

Walter lag recht voor zich uit te staren. Hij was doodsbleek geworden. Nu en dan schenen er kramp-trekkingen over zijn gezicht te gaan. Waren het uitingen van pijnlijden alleen? Of begonnen de inwendigste roerselen van zijn hart bewogen te worden bij 't zachte suizen van den wind des Geestes?

XII.

HET UUR DER VERGELDING.

„Je man moet nu maar eens nadenken. Ik heb hem verteld, dat jij hier bent, maar ik denk niet, dat hij je dadelijk bij zich roept,” zei de dominee tegen Geerte, toen hij, na zijn gesprek met Walter, in de huiskamer kwam. Geerte had, hoewel nog maar pas in de pastorie aangekomen, reeds een kous van een van dominees kinderen om de hand, waaraan ze ijverig stopte.

„Hij is niet totaal verhard in de zonde,” ging dominee voort, „zijn hart is nog ontvankelijk voor 't Woord des Heeren.”

„Zou hij niet gehéél onverschillig wezen, dominee?” vroeg Geerte knipoogend.

„De omgang met u, vrouwtje, de gedurige omgang met iemand, die in onderworpenheid een biddend leven leidde, die is in 's Heeren hand een middel geweest om hem voor geheele verharding door de zonde te bewaren. De godzalige wandel van een geloovige vrouw kan jarenlang vergeefs schijnen, maar werkt in stilte steeds een heerlijke vrucht. In de eerste eeuwen heeft de Christelijke kerk daar menig voorbeeld van opgeleverd. Door het onderworpen geduldig dragen van beledigingen en mishandelingen zijn vele vrouwen in dien tijd voor hun mannen ten eeuwigén zegen geweest.”

Geerte zat recht in haar stoel, recht als toen ze vóór twintig jaren met Walter trouwde.

„Zou 't mogelijk kunnen zijn?” vroeg ze. „Oom Wiebe zei, ik zou voor Walter ten zegen wezen. Hij meende, dat ik hem nog eens zou bekeeren.”

„Zóó als je oom 't meende, zal 't zeer zeker niet gebeuren,” zei de predikant. „Hij dacht wellicht, dat je je man door redeneering zou overhalen om God te vreezen. Maar 't is gebleken, dat dit 's Heeren weg niet was. Jij

was daar misschien de rechte persoon ook niet voor. Maar onmerkbaar en voortdurend is er invloed van je uitgegaan op hem, ook door middel van Gerlof.

En nu, een paar dagen geleden, heeft God tot hem gesproken. Dat was een redeneering waartegen hij niets kon inbrengen."

"Hij kende de waarheid wel," zei Geerte. "Hij kon er soms ook nog wel eens met mij over praten, als hij een goede bui had. Maar ze scheen geen invloed te hebben op zijn hart."

"Het Evangelie verteedert ons, of we worden er door geprikkeld tot tegenstand," zei de predikant. "Zoo ging 't met Paulus ook. Hij kende 't Evangelie van Christus wel, maar hij verzette er zich tegen. Totdat de Heere hem verscheen op den weg naar Damascus, en riep: Saul, Saul! Wat vervolgt ge mij? Het is u hard de verzenen tegen de prikkels te slaan. Paulus had dus meer dan eens de roepstem van 't Evangelie in den wind geslagen.

En wat er nú met je man gebeurd is, kan er eveneens toe leiden, dat de invloeden, die Gods Woord al op hem hebben uitgeoefend, nu door den Heere aan zijn hart geheiligd worden."

"Ach," zei Geerte, "wat zou 't een geluk zijn als 't den Heere behagen mocht hem nu aan te grijpen en uit te rukken. Weet hij wel, wie gij zijt?" Ze knipoogde, want er waren tranen opgekomen tusschen haar oogleden.

"Hij weet niet méér, dan dat ik de nieuwe predikant van Brekkinga ben. Mijn naam kende hij niet, en dien heb ik tot nu toe opzettelijk verzwegen."

"Meer dan eens heeft hij er spijt over gevoeld, dominee, dat hij u zoo ruw mishandeld had, vooral in den laatsten tijd. In 't eerst kon hij er zich nog wel eens op beroemen, dat hij dien fijnen dominee zoo flink getracteerd had, zooals hij 't noemde."

De vrouw van dominee Wiselius, (want de lezer zal wel begrepen hebben, dat hij 't was, die Walter had opgenomen in zijn huis) de vrouw van Wiselius zag Geerte een

oogenblik ernstig aan. Toen zei ze: „Hij wist dan zeker niet, hoe veel ellende hij ons heeft berokkend door zijn wandaad.”

„Ja, daar was ik gedeeltelijk ook zelf mee de oorzaak van, hoewel onschuldig,” zei Wiselius. „Ik had in den stal moeten blijven, toen die mannen in de kamer zoo geducht aan 't vechten waren. Maar 't was me onmogelijk, en toen ik Geerte hoorde jammeren, kon ik niet nalaten om tusschenbeide te komen. Waarschijnlijk echter hadden de Fransche soldaten, die ook dicht in de buurt waren, mij tóch wel gevonden, al was ik ook in 't hooi blijven liggen.”

„Ja, dominee,” — zei de juffrouw, — „daaraan kun je gelijk hebben. Maar de arm dan toch, en de beklemming op de borst.”

„Vrouw,” sprak dominee Wiselius, „'t past ons immers te zwijgen. Heeft de Heere 't niet alles wél gemaakt? Geeft Hij ons zelfs niet thans 't uur der vergelding? — Wat is er, Karel?”

Deze laatste vraag was gericht tot zijn oudste zoontje, die juist de kamer binnen gekomen was.

„Walter wil met Geerte spreken, vader,” zei hij. „Ik wil, hoor,” zegt hij. „Als je ze niet haalt, spring ik van 't bed af.”

„Dan zou 'k maar vlug gaan,” zei de predikant tegen Geerte, „eer hij zijn bedreiging uitvoert.”

XIII.

HET GEBED EENS RECHTVAARDIGEN.

Geerte was nog geen vijf minuten weg geweest, of ze kwam reeds weer terug, om dominee Wiselius en zijn vrouw te roepen. Dezen gingen mee naar 't ziekenvertrek.

„Ik wil hier weg!” riep Walter, terwijl hij een poging

deed om overeind te komen, en op de tanden knerste van pijn.

„Wees toch bedaard, man,” zei Geerte. Ze drukte hem zacht terug en hield de hand een oogenblik op zijn linker schouder, als 't ware om hem te noodzaken stil te liggen.

„En waarom wil je hier weg?” vroeg de predikant.

„Ik ben hier bij Wiselius!” riep hij. „Waarom houd je je arm toch zoo achter den rug?”

„Je kunt hier niet vandaan, Walter; je been is op twee plaatsen gebroken. En je moet rustig blijven liggen, anders kan je leven ook nog gevaar gaan loopen,” zei dominee Wiselius. En hij sprak op een toon, dien iemand gehoorzamen móest, willens of onwillens. Walter zuchtte en zonk op 't bed neer, krachteloos, schijnbaar onderworpen.

„Komaan, ik zal je nu eens een geschiedenis vertellen, Walter,” zei de predikant. „Je hebt me herkend: hoe, dat weet ik niet, 't doet er ook minder toe.”

Walter gromde iets. „Hij had den arm opgemerkt en 't gelaat was hem al dadelijk niet geheel vreemd voorgekomen. Hij vroeg me zoeven, ik kon 't niet verborgen houden,” zei Geerte, en eenigszins verlegen liep ze naar 't midden van 't vertrek.

„De Heere heeft met jou en met mij een wonderen weg gehouden, Walter,” hernam Wiselius. „Herinner je je nog, dat de dokter kwam, nu verleden voorjaar vijf jaar geleden, toen ik op jouw bed lag, zooals jij nu op 't mijne?”

„Ik moest tien weken stil liggen, bewaakt door een soldaat. Toen werd ik weer naar de gevangenis terug gebracht. Mijn vrouw was met mijn drie kinderen naar Harlingen gereisd, waar de gelegenheid gereed was om naar Engeland, naar haar familie, over te steken. Haar broer zou voor ons zorgen, tot er hier betere tijden aanbraken. Dat heele plan hebben jij en je kameraads in duigen geworpen. In plaats van mij gauw voort te helpen, heb je me den Franschen soldaten in handen gespeeld. Bovendien heb jij, Walter, mij zóó mishandeld, dat mijn arm vreeselijk geschonden was, en twee ribben gebroken waren.

Sedert dien avond heb ik soms benauwdheden door een beklemming op de borst."

Dominee Wiselius sprak zacht en kalm, waardig en vriendelijk, op mannelijken toon. Zijn vrouw stond naast hem met 't hoofd tegen zijn schouder geleund. Ze weende.

Men kon wel aan Walter's gelaat zien, dat hij zich niet op zijn gemak voelde. Als hij gekund had, was hij de kamer uitgelopen, en nooit weer teruggekeerd. Dominee Wiselius merkte dit wel. Hij had 't vooruit vermoed.

"k Heb twee jaren in de gevangenis gezeten," ging hij voort, "en 't heeft daarna nog drie jaren geduurd, eer m'n gezondheid zoover hersteld was, als ze nu is gekomen. Mijn vrouw heeft met haar kindertjes armoede geleden, tot ze opnieuw gelegenheid kreeg om naar Engeland over te steken.

"Wie de zonde dient valt ten slotte van kwaad in erger, Walter! Jarenlang had je je driften den vrijen teugel gevierd, en toen, toen kwam die avond, waarin je je aan 't leven van je medemensch vergreep. Toen liet de Heere je een oogenblik wat meer los dan gewoonlijk. Soms doet God dat, om iemand tot inkeer te brengen. Maar dat kon op jou geen blijvenden indruk maken. Je kwam een paar dagen in de gevangenis wegens mishandeling, en toen ging je je oude leven voortzetten: zonder God in de wereld en 't einde 't verderf."

"Ja," zei Walter, "dat zal allemaal wel waar zijn en je kunt me misschien wel meer verwijten ook, maar jullie zult toch ook wel eens iets gedaan hebben, dat niet goed is."

"Wel man, dat is juist opgemerkt. We willen elkaar dan ook niets verwijten," antwoordde dominee Wiselius. "Wij allen hebben zwaar en menigmaal gezondigd tegen God en tegen elkander. Och, mochten we onze zonden maar in waarheid kennen. De Heere eischt van ons, dat we Jezus Christus, dien Hij ons aanbiedt als een Zaligmaker, zullen aannemen. Hij wil, dat wij allen ons zelf zullen kennen als snoode zondaars, als overtreders van Zijn heilige wet. Want voor dezulken is Jezus gestorven

en opgestaan. Niet voor menschen, die meenen, dat ze nogal goed zijn en braaf, dat ze niet veel zonden gedaan hebben. Zulke menschen hebben Jezus niet van noode. Maar snoode zondaars, die tot Hem om genade roepen, die wil Hij redden. En als wij, mijn vrouw en ik, jou iets verweten, dan zouden we tegen God zondigen, want de Heere eischt van ons, dat we alles, wat de menschen ons misdoen, zullen vergeven, volkomen vergeven én vergeten! Dat heeft ons moeite en strijd gekost. Wij hebben vaak te zamen gebeden, mijn vrouw en ik, of de Heere ons een nieuw hart wilde schenken en wilde bekeeren ook in deze zaak. En wat mij aangaat: de Heere heeft dat gebed verhoord: ik kan je volkomen vergeven en van ganscher harte wél doen!"

„Ik ook,” zei juffrouw Wiselius zacht.

„Ik zeg: 'k wil hier weg!” riep Walter met trillende stem. „Waarom heb je me toch hier in huis gehaald?"

„Laat ons bidden,” zei Wiselius. Allen vouwden de handen en sloten de oogen, behalve Walter Unia. Althans tijdens 't eerste gedeelte van 't gebed bleef hij strak voor zich kijken. Maar hij scheen in zijn onverschillige houding niet te hebben kunnen volharden, want toen de predikant „amen” zei, hield ook Walter de handen gevouwen boven 't dek en waren zijn oogen gesloten.

De predikant sprak héél eenvoudig tot zijn God. Hij vroeg om vergiffenis van zonden om Christus' wille, zoo roerend en zoo hartelijk, dat Walter als vanzelf onder den indruk van de waarheid, van de werkelijkheid, kwam. Zijn schuldgevoel, onder de eerste ritselingen van 't Geesteswerken reeds den vorigen dag ontwaakt, was luider gaan spreken. Niet dat de predikant beter was dan hij, maar dat er gezondigd was, dat er schuld was reeds vóór de geboorte, dat die schuld door de dagelijksche zonden nog was vermeerderd en aangegroeid, dat was de waarheid, die hem onder 't bidden trof. Er was, al had zijn stem nog ruw geklonken, een verteederende kracht in zijn ziel werkzaam. Wellicht zou in onzen tijd zulk een gebed weinig

invloed uitoefenen op een onverschillig mensch. Het geweten van hen, die God niet vreezen, is nu veel meer los van de waarheden van Gods Woord en van de werkelijkheid der dingen dan toen. Schuld voor God bestaat thans niet meer bij de wereld: veeleer is God schuldig tegenover den mensch. Maar dat was in 't begin van de vorige eeuw nog anders. In hoeveel opzichten die tijd ook bij de onze mag hebben achter gestaan, dáárin was hij deze eeuw vér, zéér ver vooruit. Het gevoel van zonde en schuld tegenover den hoogen God was toen nog algemeen, althans bij de zoogenaamd „minder ontwikkelden.”

Walter gevoelde, zonder dat hij er zich juist rekenschap van gaf, dat dominee Wiselius hem werkelijk vergeven had. Hij hoorde, dat God eerder, veel gauwer en veel volkomener vergeeft dan een mensch, en dat Hij de heerlijke vrucht van de schuldvergiftenis doet smaken aan hen, die met een verslagen en ootmoedig hart tot Hem de toevlucht nemen. Hij voelde nu, dat Wiselius 't verleden niet had opgehaald om hem te kwetsen of zich op hem te wreken, maar dat 't alleen geschied was om hem te verteederen, en zóó te redden van 't eeuwig verderf. Hij hoorde de vrouw van den predikant zachtkens weenen. Vandaar dat hij niet alleen de handen gevouwen en de oogen gesloten hield, toen Wiselius „amen” zei, maar dat er ook tusschen zijn oogleden een traan glinsterde.

XIV.

WIE WAS HET MIDDEL GEWEEST?

Een verbroken hart, een verslagen geest, daar wil de Heere in wonen. Maar de zonde woont er ook nog, en nu ontstaat er een hevige strijd, 't gevolg van 't afsterven van den ouden en 't opstaan van den nieuwen mensch, een gevolg van de bekeering tot God.

Dat is een vreeselijke strijd. Zalig wie dezen strijd kent! Hij kan er zeker van zijn, dat God hem heeft wedergeboren.

Toen Walter Unia bij zijn vrouw en kind terugkeerde, leek hij een heel ander mensch dan vroeger. Hij was stil geworden. Hij luisterde met aandacht naar 't lezen uit Gods Woord. Hij ging mee naar de plaatsen, waar Gods volk vergaderde. Alles was echter vreemd en nieuw voor hem. Zelden liet hij zich op de gezelschappen hooren. Hij dacht echter veel.

Toen kwam de verzoeking. Zijn kameraads van vroeger bleven natuurlijk zijn dagelijksche metgezellen. Ook tegen hen sprak hij weinig. En daardoor juist merkten ze en voelden ze, dat er waarlijk een groote verandering in hem geschied was. Ze zeiden, dat hij fijn was geworden. Maar ze spotten daar niet mee, want ze kenden alle omstandigheden, waaronder Walter tot inkeer was gekomen.

Maar al merkten zijn makkers 't niet, Walter had soms inwendig toch een zwaren strijd. Aan den eenen kant hing zijn hart nog aan de herbergen, aan 't kaartspel, aan 't vloeken, en meer dan eens was hij op 't punt om voor de verleiding te bezwijken, ja, menigmaal, als 't hem eens plotseling tegenliep, zweefde er nog weer een vloek op zijn lippen.

Maar 's Heeren Geest bleek toch wel in hem dóór te werken met zaligmakende kracht. Want langzamerhand gewende hij zich aan de inzetten des Heeren, en ging een gerust en stil leven leiden in alle godzaligheid en eerbaarheid.

Op zekeren namiddag zat hij tegenover Geerte aan tafel. Zij was aan 't breien en hij had juist de pijp aangestoken.

„Jij hebt 't veel eerder ingezien dan ik, Geerte,” zei hij, nadat hij een poosje zwijgend 't raam had uitgezien, „maar ik moet 't je toch nog eens zeggen: de zonde is een onbarmhartige meester. Eerst sedert God mijn zonden aan mij ontdekt heeft, en ik, naar wij mogen hopen, bekeerd ben, zijn wij gelukkig geworden.”

Geerte legde de breikous op de tafel. „'k Had altijd wel

verwacht, dat 't nog eenmaal gebeuren zou," zei ze, „maar dat 't zóó lang zou moeten duren, dát had ik niet gedacht.”

„Weet je, wat oom Wiebe verleden week tegen me zei, Geerte?” vroeg Walter. „Op 's Heeren tijd, jongen, en met 's Heeren middelen, zei hij. En, alles wel beschouwd, dan wilde de Heere niet mij, maar je goede, vrome vrouw gebruiken.”

Geerte nam dadelijk haar breiwerk van de tafel, knip-oogde geweldig en . . . de pennen vlogen langs elkaar, alsof de kous in vijf minuten af moest.

„Dominee Wiselius is 't middel geweest om je tot inkeer te brengen,” zei ze.

„Ja, goed en wel,” antwoordde hij, „toegestemd vrouwtje, maar dat neemt niets weg, van 'tgeen oom Wiebe zei.”

En meteen ging Walter Unia naar buiten, om even een luchtje te scheppen achter de schuur, vóór hij zich naar de koeien begaf.